

GLAS

umirovljenika

Glasilo Sindikata umirovljenika Hrvatske

Broj 276

ISSN 1849-7837 // Zagreb, prosinac 2019. // Godina XXV.

UVODNA RIJEČ

Glasaj za sebe

Piše: Jasna A. Petrović

Zašto nećemo pisati o tome za koga trebate glasati na predsjedničkim izborima, za Slastičarku s Pantovčaka koja slabo pjeva, teškog Karaktera s političkog centra, pjevača-biznismena koji je okupio prvu bijelu kockicu grba i spremnost za sve, ili, pak, za sredovječnog Ducea koji će u predsjedničke dvore doseliti cijelu obitelj i osnovati univerzalno savjetovalište za politički nepismen narod.

Nećemo vam reći niti da trebate glasati za dečka s Princetona koji bi htio da mu država tati i mami plaća čuvanje njegove djece, niti za Rosu Luxembourg s borbene fronte ili uljuđenu pravnicu s oštrim jezikom, a pogotovo ne za Antu koji se zove po Paveliću, a konclogor zove takozvanim Jasenovcem. Nemojte glasati za takozvane, tek toliko ćemo vam reći.

Glasajte za sebe. Vi ste najosramoćenija najjadnija društvena skupina, jer nakon što ste otkupili stanove, izgradili tvornice i autoceste i podigli svoju djecu da budu radnom snagom diljem Europe, ovdje vas nitko ne poštuje, ne vidi, niti ne čuje. Glasajte za sebe jer imate stalno opadajući udjel mirovine u prosječnoj plaći od samo 38 posto, jer je svaki treći od vas siromašan, a 53 posto vas ima mirovine niže od hrvatske linije siromaštva. Glasajte za sebe jer ste pod stare dane postali kolekcionari plastičnih boca, kopači kontejnera i sakupljači raznobojnih ostataka hrane na tržnicama za kreativan božićni ručak. Jer se po pola dana grijete u kružnim vožnjama tramvajima, a noću škljocate gebisima od zime i gladi u svom opustjelom stanu za koji više nemate za režije.

Glasajte za sebe, jer je ovo država u kojoj se vlastite dijele po partiji, babi i kumu, jer je korupcija vaša svakodnevica, a banke su gospodari malog hrvatskog svemira. Pljunite u šake i donesite svoju odluku: ja glasam za sebe.

Što god odlučili, na vama je. Samo nemojte ostati kod kuće i sljedećih pet godina kukati po susjedstvu ili društvenim mrežama. Vaša odgovornost je – vaš glas.

**SVIM UMIROVLJENICIMA
I STARIJIM OSOBAMA
ŽELIMO SRETAN BOŽIĆ
I SRETNU NOVU GODINU
2020.**

U OVOM BROJU:

„POSEBNE“ MIROVINE I DALJE RASTU
Svi naši borci

**POŠTAR VIŠE NE ZVONI NA VRATA
Mirovine
iz bankomata**

INTERVJU

Prof.dr.sc. Gojko Bežovan

**Zašto je drugi
mirovinski stup
neodrživ?**

**SIROMAŠTVO POKRAJ NAS
Božićni ručak u
pučkoj kuhinji**

**ŽENE PODREĐENE MUŠKARCIMA
Obilježen Europski
dan jednakih plaća**

Vodič HZZO-a

info.HZMO

Poštarina plaćena HP-u d.d. u sortirnici 10200 Zagreb
Šalje: Sindikat umirovljenika Hrvatske,
Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2, 10 000 Zagreb

*Dragi umirovljenici,
drage sugrađanke i dragi sugrađani,*

*Božić je vrijeme u kojem se posebno veselimo, radujemo i
okupljamo kao obitelj i zajednica.*

*Blagdan mira, ljubavi i pobožnosti te obiteljskog zajedništva
koje nas potiče na solidarnost prema bližnjima.*

*Na pragu svake nove godine osvrćemo se na sve što smo učinili u
godini koja je na izmaku – što smo dovršili, što smo tek započeli,
kojim smo izazovima uspješno odgovorili, a na koje smo možda
mogli i bolje. Planiramo i donosimo odluke za nadolazeću godinu i
jedni drugima iskreno želimo sve najbolje: zdravlje, ljubav, veselje i
nove prilike za uspjeh.*

*Neka nam svima vrijeme koje dolazi bude ispunjeno veseljem,
zadovoljstvom, međusobnim uvažavanjem i poštovanjem kao
temeljima ugodna i lijepa života u zajednici!*

*Sretan Božić uz obilje zdravlja, sreće i uspjeha u
novoj 2020. godini!*

*Gradonačelnik Grada Zagreba
Milan Bandić*

*Božićni blagdani dani su mira, dobrote, veselja i slavlja,
stoga Vam želimo da ih provedete u društvu svojih najbližih.
Blagoslovljen i radostan Božić te obilje mira, zdravlja i sreće u Novoj 2020. godini
svim žiteljima Zagrebačke županije žele*

*predsjednik Županijske skupštine
Mato Čičak, dipl.ing.*

*župan
mr. sc. Stjepan Kožić*

Sretan Božić i
novu 2020. godinu
PUNU zdravlja i veselja
želi Vam

Dopunsko
zdravstveno
osiguranje

Hrvatski
zavod za
zdravstveno
osiguranje

***DOPUNI.**

Dragi umirovljenici,
vama i vašim obiteljima
sretan Božić i svako dobro
u novoj 2020. godini
želi

hzm

HRVATSKI ZAVOD ZA
MIROVINSKO OSIGURANJE

ZAŠTO JE DRUGI MIROVINSKI STUP NEODRŽIV?

Bez načela zdrave pameti

Redoviti profesor socijalne politike na Pravnom Fakultetu u Zagrebu Gojko Bežovan poznati je kritičar drugog obveznog mirovinskog stupa. Dobro je upućen u probleme privatizacije javnog mirovinskog sustava u tranzicijskim zemljama, po tzv. čileanskom modelu. U tom kontekstu upozorava na izazove održivosti privatizacije četvrtine javnog mirovinskog sustava u Hrvatskoj.

Posljednja mirovinska reforma u primjeni od ove godine donijela je i važnu novost što se tiče obveznog drugog mirovinskog stupa, no o tome se gotovo nigdje ne piše. Naime, taj je stup praktički doživio svoju prvu veliku reanimaciju, jer je svakom osiguraniku uvedeno pravo izbora u trenutku umirovljenja hoće li mu mirovina biti isplaćivana samo iz prvog ili oba stupa. A ključni cilj ranije privatizacije javnog mirovinskog sustava bio je da će mirovine iz I. i II. stupa biti veće nego što su mirovine samo iz I. stupa.

► **Poznato je da je već oko 60 posto svih novo umirovljenih u ovoj godini izabralo povratak u prvi stup, jer bi im mirovine bile niže ako se isplaćuju i iz drugog stupa. Kako vidite taj reformski pomak i kako biste vi preuredili drugi stup da ste ministar rada i mirovinskog sustava?**

Što se tiče zadnje mirovinske reforme i onoga što se odnosilo na izazove drugog stupa, tu je znakovito da u okviru te reforme nismo imali nikakvu ozbiljnu analizu što se tiče učinaka drugog stupa i ishoda tog koncepta privatizacije ostvarenih socijalnih prava. Analiza koju su nam napravili „stručnjaci“, a koje je platila EU po zahtjevu naše vlade svjedočanstvo je naših civilizacijskih nekompetencija. O tome sam vodio prepisku s tim „stručnjacima“ dajući im do znanja da nismo baš takva zabit. Zapravo, kod drugog stupa privatizirana su socijalna prava koja su jednim dijelom već financirana kroz zaduživanje. To je privatizirano s idejom da se iz II. stupa povećaju ulaganja, da se poveća zaposlenost i rast. Time je trebao biti pokriven i tranzicijski trošak.

Međutim, nemamo evidencije koliko se ulagalo i kakvi su učinci. Znamo da se oko 70% uložilo u državne obveznice, što je prema mišljenjima vodećih svjetskih eksperata „slijepa ulica“ ovog projekta. Jedanput je rečeno da se privatizacija javnog mirovinskog sustava provodi kako bismo razvili tržište kapitala. A tržište kapitala nismo razvili, tržište kapitala u Hrvatskoj je kolabiralo nakon krize i nikad se nije

oporavilo, a u drugim tranzicijskim zemljama se oporavilo. Tržište kapitala je bilo pod čistim interesima špekulativnog inozemnog kapitala, gdje smo zajedno s obveznim mirovinskim fondovima izgubili puno novca. A i danas je činjenica da kod nas ne postoji tržište kapitala u kojeg bi OMF ulagali 5% doprinosa koji dolazi na njihov račun.

Ako sada još vidimo tu činjenicu da u ukupnom broju onih koji idu godišnje u mirovinu, velik udio ide kroz institut najniže mirovine, njima je mirovinska štednja u II. stupu sasvim irelevantna činjenica. I onda se tu postavlja pitanje znamo li napraviti evaluaciju ishoda privatizacije mirovinskog sustava.

Ne umišljam si ministarsko mjesto, ali analiza učinka u odnosu na postavljene ciljeve te javna rasprava o tome nužan je okvir svake reforme. Svakako, nama je prioritet napraviti analizu cjelokupnog mirovinskog sustava te to javno raspraviti s naglaskom da mirovine nisu prirodna pojava, već ih se treba zaraditi.

Poguban tranzicijski trošak

► **Da li biste zadržali postojeći model obveznog drugog stupa?**

Vidio bih ono što su napravile druge zemlje, što su napravili Poljaci, što su napravili Slovaci. I onda, ako ostajemo u drugom stupu, imat ćemo i dalje dvije trećine onih kojima se drugi stup neće isplatiti, koji će ići u prvi stup. Zapravo se time pokazuje da takva reforma ne daje nikakve očekivane ishode. Trebali bismo računati tranzicijski trošak, HANFA je to počela jednom raditi 2011. godine, računati koliko se ulaže, koliko se dobije, kolika je provizija mirovinske financijske industrije, a onda bismo zsigurno pouzdanije mogli suditi o tom modelu.

Tranzicijski trošak takvog modela je s jedne strane u toj mjeri neodrživ da je doveo u pitanje javne financije tranzicijskih zemalja, i zato su zapravo one ukinule obavezno članstvo u drugom stupu, a Mađarska i Poljska ga ukinule definitivno. Treba vidjeti što su stručnjaci Međunarodne organizacije rada rekli o ishodima ovog projekta u tranzicijskim zemljama. Slovenci su sačinili ex-ante evaluaciju i ranije zaključili da ne idu u reformu po modelu Svjetske banke jer to neodrživo za njihove javne financije.

Vidite pobunu u Čileu, jedan od zahtjeva je nacionalizacija privatiziranog mirovinskog osiguranja koji ni izdaleka ne isplaćuje mirovine koje su bile obećane.

Država pogoduje bogatima

► **Zapravo je očito kako je 2002. godine vlada Ivice Račana provela privatizaciju četvrtine mirovinskog stupa, tj. od 20 posto doprinosa oduzela pet posto i dala ih na upravljanje mirovinskim fondovima inozemnih banaka. Kako gledate na potrebu očuvanja javnog mirovinskog stupa, te koje oblike dodatne mirovinske štednje predlažete?**

Ono što je aktualno, štrajk ljudi u prosvjeti u Hrvatskoj, izravno je povezan s drugim stupom. Zašto? Pokazalo se da su zemlje koje su imale drugi stup manje ulagale u obrazovanje, kulturu, istraživanje. Dakle, u vrijeme krize u Hrvat-

skoj Sanader je predlagao obustavu uplata u drugi stup. To su masovno radile tranzicijske zemlje da spase svoje javne financije. Međutim ne, kod nas su smanjivali plaće, zaduživali se, povećavali poreze i PDV, uveden je i krizni porez. O tome sam 2014. pokrenuo raspravu na www.bank.hr, međutim kad se vidjelo da rasprava neće dati pozitivne ishode za banke, ista je obustavljena.

Što se tiče oblika mirovinske štednje, imamo apsurdne premije u trećem stupu. Kod nas država daje premije za treći stup relativno bogatim građanima. Država nema taj novac, država se za taj novac zadužuje u inozemstvu i onda ga daje bogatim građanima na njihove račune. To je neodrživo i socijalno duboko nepravedno. Drugi apsurd je da smo 2010. godine ukinuli poreznu povlasticu, što jedino funkcionira u najvećem dijelu tranzicijskih zemalja, kao poticaj za mirovinsku štednju. Dakle, ako do određenog iznosa ulažem sredstva u mirovinsku štednju, neću na to platiti poreze i prireze. K tome, mi smo još uveli pogodnosti za tvrtke koje besporezno ulažu u mirovinsku štednju, očekivano dobrostojećih građana.

Dvojbenost privatnost drugog stupa

► **Kako ocjenjujete mirovinski sustav u drugim bivšim socijalističkim zemljama u okruženju, osobito u onima koje su ukinule obvezni drugi stup?**

Mađarska i Poljska su ukidanjem drugog stupa ojačali svoj javni stup međugeneracijske solidarnosti i učinile da će mirovine na kraju biti više ovisne o tome koliko će ljudi dugo raditi i koliko će uplaćivati doprinose. Naročito Poljska s nominalnim sustavom određenih doprinosa - NDC. A u Hrvatskoj ponovo imamo rasprave u javnosti o visokim povlaštenim mirovinama. Valjda bi u Hrvatskoj trebalo vrijediti načelo zdrave pameti, nitko ne može imati veću mirovinu od onoga tko je mirovinu zaradio svojim radom i uplatama doprinosa. To je motivacija i neodrživ je sustav najviših mirovina kojima se građanima smanjuju mirovine po načelu solidarnosti.

► **Iako većina građana ne razumije priču o drugom mirovinskom stupu te ga doživljavaju svojom privatnom ušteđevinom, možete li objasniti koliko je on doista privatniji, s obzirom da se zapravo vrti četvrtina hrvatskog mirovinskog fonda?**

On je jako dvojbeno privatniji. On je privatniji u tom smislu da osiguranici zapravo nemaju prava u upravljanju imovinom koja je na njihovim računima. Četvrtina mirovinskih doprinosa dana je na raspolaganje ljudima iz obveznih mirovinskih fondova i osiguranici na to nemaju zapravo nikakav odgovarajući utjecaj.

Dug se vrti u krug

► **Ako pojednostavimo, u početku je bio samo javni stup od 20 posto mirovinskih doprinosa na bruto plaću. S tim se nekako isplaćivalo relativno pristojne mirovine koje su devedesetih godina činile oko 48 posto udjela. Kad se za drugi stup otkinulo 5 posto doprinosa i dalo u četiri bankarska fonda, državi je nedostajao novac kojim bi pokrila sve mirovine. Taj je novac onda posuđivala od istih tih banaka kojima ga je dala na upravljanje. Uglavnom, mnogi tvrde kako je tu riječ o svojevrsnoj casino-ekonomiji i da su tranzicijski troškovi od početka stizanja novca, do prvih isplata mirovina, postali ogromni. Je li točno da hr-**

vatske javne financije imaju zbog drugog stupa manjak od više od sto milijardi kuna?

Hrvatske javne financije imaju zbog toga velike troškove i to je bio jedan od ključnih razloga što smo bili u proceduri makroekonomskih neravnoteža. Država se zaduživala i povećavala PDV kako bi isplaćivala mirovine. Država posuđuje opet taj isti novac koji je dala obveznim mirovinskim fondovima. Država je dužna prema obveznim mirovinskim fondovima, a onda građani na svojim računima, oni isto tako imaju dug, oni imaju dug koji je najvećim dijelom uložen u državne obveznice.

I sad je tu rizik, tog famoznog argentinskog sindroma. Kad se jedanput u većem razmjeru budu trebale isplatiti mirovine, hoće li obvezni mirovinski fondovi moći prodati državne obveznice po cijeni koja je bila predviđena.

Mirovine - bez zarade

► **Imate li podatak koliko je od 2002. do danas ostvareno gubitaka u četiri mirovinska fonda? Poznato je da su samo na Agrokoru fondovi drugog stupa izgubili oko milijardu kuna?**

Ne zna se zapravo koliko su izgubili svojim ulaganjima. To bi trebao biti dio HANFA-inih izvješća. Ono što su izgubili na Agrokoru, to je bio rezultat koji je povezan s pitanjem saborskog zastupnika, profesora Ivana Lovrinovića, a mi zapravo o drugim stvarima nažalost nismo informirani.

► **Hrvatski mirovinski sustav, barem kad je riječ o mirovinama temeljem općih propisa, nije ugrožen, upravo zbog toga što se njegova održivost ostvarila na račun bitno smanjene adekvatnosti mirovina. Hrvatska ima iza Irske najmanji udjel prve mirovine u zadnjoj plaći od navodno 35 posto, dok je relativna vrijednost mirovine 38 posto (1989. je iznosila čak 77,23 posto). Slažete li se da su hrvatske mirovine mizerne i da ih treba povećati?**

Ovo što govorite da je 1989. iznosila 77,23 posto, to je naprosto zamka. Tadašnji premijer Ante Marković je dobio povoljne kredite iz inozemstva i tada je povećao između ostalog mirovine. On je na takvim davanjima htio na neki način spasiti onodobnu državu. To nije bila stvarna vrijednost mirovina u to vrijeme.

Ali mirovine su u Hrvatskoj definitivno niske, i ako bi se poduzele izvjesne mjere koje bi se borile protiv crnog tržišta rada, ako bi postojale mjere protiv evazije doprinosa, moglo bi se prikupiti ipak nešto više. Imajući u vidu da imamo znatan udio onih koji primaju mirovinu u Hrvatskoj, a ta se mirovina nije zaradila, nego se financira iz proračuna, gdje bi to trebalo jasno razdvojiti, onda bi mi očekivano ipak, kako tako, mogli imati nešto veće mirovine. Ali ne u tom smislu nešto značajno.

► **Kako komentirate da su hrvatski mirovinski doprinosi za javni stup gotovo najniži u Europi – samo 15 posto. Slovenija npr. ima doprinos od 24,35 posto...**

Pitanje je, je li izgledno da se u Hrvatskoj povećaju doprinosi. Povećanjem doprinosa povećala bi se cijena rada i u tom smislu bi postali manje konkurentni. Međutim, sasvim je nepopularno javno reći, mali će broj građana u Hrvatskoj moći živjeti od svojih mirovina. Građani trebaju štedjeti ulaganjem u nekretnine i druge oblike imovine te u starosti biti spremni uložiti svoju ušteđevinu u pristojnu kvalitetu života jer nam to država neće dati.

Svi naši borci

Iako su već dulje vrijeme mirovine po posebnim propisima predmet žestoke javne rasprave, to se sve više čini opravdanim, jer broj mirovina po posebnim propisima i dalje raste. Eto usporedbe: u godinu dana, od 30. rujna 2018. godine, kad je Hrvatska bilježila 175.011 korisnika, već 30. rujna 2019. godine isplaćuje se 177.498 mirovina po posebnim propisima. To je za **gotovo 2.500 povlaštenih mirovina više**, odnosno za pristojnih 1,4 posto.

No, nije rastao samo broj umirovljenika ove kategorije, već i prosječna mirovina koja im se isplaćuje. Kako smo izračunali za „Glas umirovljenika“, prosječna mirovina prije godinu dana je iznosila 4.241 kunu, a 30. rujna 2019. - 4.367 kuna. To znači da im je prosječna mirovina porasla za 126 kuna, odnosno 2,9 posto. Što to znači? Posve očito je da povlaštene mirovine rastu skoro dvostruko brže od broja njihovih korisnika.

Kakva je situacija s običnim „radničkim“ mirovinama? U istom promatranom razdoblju od godine dana, svi umirovljeni prema Zakonu o mirovinskom osiguranju (ZOMO) ostvarili su povećanje sa 2.405 kuna, na 2.502 kune. K tome broj korisnika je porastao sa 1.140.972 korisnika na 1.147.299, **odnosno za 6.327 općih umirovljenika više**, to jest za samo 0,55 posto umirovljenika.

Proizlazi, dakle, prvo, kako je broj radničkih mirovina rastao tri puta sporije od mirovina po posebnim propisima, a prosječna „posebna“ mirovina je danas **gotovo dva puta viša od radničke**. A taj rast će se očito i nastaviti, jer na tisuće novih branitelja i potencijalnih HRVI čekaju na listama Ministarstva branitelja.

Branitelji „bujaju“

Mirovine po posebnim propisima podijeljene su u 17 kategorija, a „Glas umirovljenika“ prikazat će pet najzanimljivijih, upravo one koje su često predmet javnih rasprava. Uostalom, i Sindikat umirovljenika Hrvatske zalaže se za reviziju svih mirovina po posebnim propisima pa tako i partizanskih, ustaških i onih iz najveće skupine – braniteljskih, kako bi prije svega se otkrili lažni branitelji i slučajevi dodjeljivanja lažne invalidnosti,

čega su pravi branitelji doista svjesni.

Krajem rujna 2019. zabilježeno je **ukupno 119.167 korisnika braniteljskih mirovina svih vrsta**, koji čine 67 posto svih mirovina po posebnim propisima pa su već time u fokusu interesa, jer **godišnje potroše 6,45 milijardi proračunskih kuna**. Iako to u naravi nisu mirovine iz mirovinskog fonda, vrlo često se i od strane tzv. stručnjaka računaju kao njegov dio, čime se prikazuje cijeli mirovinski sustav katastrofičnim.

Ove mirovine isplaćuju se praktički u tri podskupine. Prve, od onih s prosječnih 5.927 kuna su ostvarene prema Zakonu o hrvatskim braniteljima iz Domovinskog rata i članovima njihovih obitelji (ZOHBDR), dok su druge, znatno skromnije mirovine od prosječno 2.740 kuna, priznate prema općim propisima i određene prema ZOHBDR-u iz 2017.

Slijede stotine tisuća

U drugoj skromnijoj podskupini braniteljskih mirovina dogodio se zamjetan rast, dok je u prvoj podskupini broj donekle pao. Krajem rujna ove godine evidentirano je 41.216 korisnika, dok ih je prije godinu dana bilo samo 36.376 korisnika. Dakle, **broj korisnika porastao je za 4.840 ili zamjetnih 13 posto**. Upravo će zbog vremenskog odmaka od Domovinskog rata od 24 godine, taj broj sve brže rasti, očekivano i do više stotina tisuća branitelja ritmom kojim će puniti uvjet za umirovljenje od 65 godina.

Kad hrvatskim veteranima dodamo i treću podskupinu, 6.731 pripadnika HVO-a, s prosječnom mirovinom od 3.188 kuna, unatoč blagom privremenom padu, ukupni se trošak za obranu povećava za 257 milijuna kuna. Svi su oni službeno s „Južnog bojišta“, a zapravo se većina borila na području Hercegovine, pa su i ZOHBDR-om izjednačeni u najširim pravima s hrvatskim braniteljima.

Domobrani, ustaše i partizani - umiru

Krajem rujna ove godine u kategoriji domobrana i ustaša bilo je

4.314 korisnika, s prosječnom mirovinom 2.488 kuna, a prije godinu dana bilo je 5.195 korisnika, s prosječnom mirovinom od 2.426 kuna. Očit je trend pada korisnika ove vrste mirovina, jer je u godinu dana broj smanjen za 881, odnosno za čak 17 posto. Nije ni čudno jer su korisnici uglavnom stare udovice koje primaju obiteljsku mirovinu.

U posljednje vrijeme često se u javnoj raspravi isticao problem partizanskih mirovina, i njihov velik broj s obzirom da je od 2. svjetskog rata prošlo gotovo 75 godina. Prema posljednjim podacima postoji još samo 10.169 korisnika ove mirovine, s prosjekom od 2.923 kune, a prije godinu dana bilo ih je 11.868 s prosječnom mirovinom 2.829 kuna. I ovdje je očit trend pada korisnika, jer je u godinu dana broj smanjen za 1.699, odnosno 14 posto, a razlog je isti, **velik broj starih udovica ili invalidne djece s obiteljskom mirovinom**.

Završno, razlog zašto je potrebno provesti potpunu reviziju mirovina po posebnim propisima, jest to što je njihov godišnji trošak 9,3 milijarde kuna, a dodatnu nepravdu uzrokuju i mirovine saborskih zastupnika sa prosječnom 10.043 kune, odnosno četiri puta više od prosječne radničke mirovine. Brojni umirovljenici, osjetljivi na nepravdu, danomice po društvenim mrežama zahtijevaju da se ukinu sve posebne mirovine. Takav očaj vodi do bijesa. A bijes nije dobar ni za jednu vlast.

Igor Knežević
Jasna A. Petrović

Kad izgubiš besplatno dopunsko!

Neki gradovi i općine u Hrvatskoj i ove godine za svoje umirovljenike pripremili su božićnice, koje se uglavnom kreću od 100 do 400 kuna, ovisno o visini mirovine primatelja. No, primanje božićnice neke umirovljenike mogao bi, kad se podvuče konačni račun, ostaviti u minusu i maknuti im osmijeh s lica. Naime, svi oni koji imaju mirovine blizu cenzusa za besplatno dopunsko osiguranje, primanjem božićnice mogli bi ostati bez besplatne zdravstvene zaštite, jer se božićnica uračunava u godišnji prihodovni cenzus.

Podsjećamo, cenzus za dopunsko zdravstvo za člana obitelji iznosi 1.516,32 kune, a za samca 1.939,39 kuna, te ako ukupni prihodi u prethodnoj kalendarskoj godini prijeđu i jednu lipu više od cenzusa, automatski se gubi pravo na besplatno zdravstveno osiguranje koje godišnje košta 840 kuna.

Petrov siromašan božićni ručak

Na primjer, recimo da Petar Jurić, samac koji živi u Kutini, prima prosječnu mirovinu od 1.915 kuna. Taj grad umirovljenicima koji imaju mirovine od 1.000 do 2.000 kn podijelit će 300 kuna božićnice. Kad se tih 300 kuna podijeli sa 12 mjeseci, dobije se iznos od 25 kuna mjesečno. A kada se 25 kuna pridoda Petrovoj mirovini, dolazimo do iznosa od 1.940 kuna. To je za 61 lipu prihod veći od cenzusa, što znači da će zbog 300 kuna božićnice, taj umirovljenik morati platiti 840 kuna dopunskog zdravstvenog. Bilo bi, dakle, logično da odbije božićnicu od grada Kutine. Ali i moguće sljedeće povećanje temeljem usklađivanja mirovina dva puta godišnje.

Teško je pouzdano utvrditi broj umirovljenika u Hrvatskoj kojem zbog božićnice ili usklađivanja prijete takav scenarij. Prema posljednjim statističkim informacijama HZMO-a, postoji 160.844 umirovljenika koji primaju mirovinu između 1.500,01 i 2.000,00 kuna, a prosječna mirovina za tu skupinu iznosi 1.766

kuna. Oko šezdesetak gradova i općina u Hrvatskoj je najavilo isplatu božićnice umirovljenicima pa su procjene da neće biti velik broj umirovljenika koji će izgubiti pravo na besplatno dopunsko zdravstveno osiguranje. No, opreza nikad dosta.

Treba napomenuti kako u prihodovni cenzus, osim dohotka, ne ulazi samo božićnica, nego i većina socijalnih davanja. U prihod se tako računaju i doplati za pomoć i njegu, osobna invalidnina, pomoć za podmirenje troškova stanovanja, ortopedski doplati, opskrbinina, obiteljska invalidnina... Sva ta davanja, dakle, mogu povećati prihod i dovesti do gubitka besplatnog dopunskog zdravstvenog osiguranja.

Ni crveni, ni plavi; ni lijevi, ni desni

Ono zbog čega najviše umirovljenika gubi besplatno dopunsko zdravstveno je usklađivanje mirovina dvaput godišnje. Samo unatrag godine dana desetak tisuća umirovljenika je izgubilo to pravo, a zbog čega je Sindikat umirovljenika Hrvatske krajem listopada i početkom studenog organizirao prosvjedne akcije pred Vladom s ciljem da se promijeni uredbom Vlade RH prihodovni cenzus, odnosno privremeno dignu s 1.939,39 kuna makar na 2.000 kuna, ali tako da se dva puta godišnje povećava prigodom usklađivanja mirovina. Glavni cilj je da se što prije prihodovni cenzus poveća na visinu hrvatske granice siromaštva, koja iznosi 2.485 kuna i on ostaje.

Na 15. sjednici Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe održanoj 2. prosinca 2019. zahtjev umirovljeničkih udruga, Matice i Sindikata umirovljenika, je podržan kao razumljiv, s obzirom na to da prihodovni cenzus za dopunsko zdravstveno nije bio mijenjan čak 15 godina! U međuvremenu su na vlasti bili i lijevi i desni, i crveni i plavi, i nikome nije bilo bitno pomoći najpotrebitijima koji gube pravo na zdravlje.

Igor Knežević

INICIJATIVA ZA IZMJENE I OBITELJSKOG ZAKONA

Protiv alim bake i djed

Sindikat umirovljenika Hrvatske i Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo uputili su 21. studenog 2019. godine Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku inicijativu za izmjene i dopune Obiteljskog zakona i Zakona o privremenom uzdržavanju. Naime, Obiteljski zakon propisuje, da u slučaju kad jedan roditelj koji je dužan plaćati uzdr-

žavanje djeteta to ne čini, tada njegovi roditelji – baka i djed, mogu biti sudski prisiljeni plaćati uzdržavanje unuka.

Sve su češći slučajevi kada snahe ili zetovi putem suda ovršuju bake i djedove koji zbog plaćanja uzdržavanja unuka tonu u siromaštvo, jer nemaju dovoljno sredstava za vlastito uzdržavanje. Naime, sudovi paušalno, bez jasno utvrđenih kriterija, određuju iznose koje oni s obzirom na visinu mirovine nisu u stanju podmiriti, pa stiže ovrha.

Umjesto da država uspostavi učin-

Izdavač: Sindikat umirovljenika Hrvatske

Za izdavača: Jasna A. Petrović, glavna i odgovorna urednica

Uređuje: Uredništvo

Adresa Uredništva: 10 000 Zagreb

Trg kralja Petra Krešimira IV. br. 2/II.

Info: telefon/fax: 01/4655 146; 01/4635 202

E-mail: suh@zg.t-com.hr; Web stranica: www.suh.hr

Grafički urednik: Zvonko Petrinjak

Tisak: 5. BOJA, Odra, 10020 Novi Zagreb

Temeljem mišljenja Ministarstva kulture Republike Hrvatske br. 532-03-01/7-96-01 od 20. 2. 1996. glasilo SUH-a je, kao proizvod iz članka 18. točka 13 Zakona o porezu na promet, oslobođen obveza plaćanja poreza na promet.

Cjenik oglasnog prostora (glasilo SUH-a i web stranica www.suh.hr): za jednu stranicu 4.000 kn; za pola stranice 3.000 kn i za četvrtinu stranice 2.000 kn.

entacije za ove

kovit mehanizam naplate uzdržavanja od strane roditelja, Republika Hrvatska je uvela pravila kojima se širi krug obveznika uzdržavanja, čime država neodgovorno prebacuje odgovornost sa sebe na bake i djedove.

Sindikata umirovljenika Hrvatske i Hrvatska udruga za ravnopravno roditeljstvo traži od Ministarstva da se bake i djedovi ne terete kao obveznici uzdr-

žavanja, već da se u slučajevima kad roditelj ne uzdržava dijete, uzdržavanje privremeno preuzme centar za socijalnu skrb, koji bi kasnije imao pravo potraživati isplaćeni iznos od roditelja koji je primarno dužan plaćati uzdržavanje.

Inicijatori se zalažu za unaprjeđenje postojećeg sustava kojim država izravno pomaže djeci koja ne primaju uzdržavanje od roditelja te predlažu osnivanje Alimentacijskog fonda, koji bi se aktivirao u slučajevima kada roditelj, npr. zbog gubitka posla ili bolesti, nije u mogućnosti podmirivati financijske obveze prema djetetu. Dakle, iz tog fonda plaćalo bi se uzdržavanje, a propisalo bi se i kako bi isplaćena sredstva iz fonda roditelj vratio kada pronađe posao ili ozdravi. Bake i djedovi ne smiju biti terećeni alimentacijama svoje djece, između ostalog i zbog toga jer se time i nepovratno pogoršavaju odnosi s unučadi.

Igor Knežević

POŠTAR VIŠE NE ZVONI NA VRATA

Mirovine iz bankomata

Ni nakon više godina podnošenja inicijative Sindikata umirovljenika Hrvatske nizu HDZ-ovih ministara rada i mirovinskog sustava, i to uz potporu Pučke pravobraniteljice, umirovljenici umirovljeni nakon 1. siječnja 2014. godine i dalje nisu u mogućnosti ostvarivati pravo na besplatnu dostavu mirovine do kućnog praga, jer je to pravo ukinuo Mirando Mrsić svojedobnim izmjenama Zakona o mirovinskom osiguranju. Briga bivšeg ministra za invalidne i slabo pokretne osobe, za one koji žive u zabitima, na planinama ili na otocima, u novogradnjama ili na periferijama, gdje nema banaka niti bankomata.

Zovu nas u panici iz Sv. Klare, udaljene četvrti sa zapadne periferije Zagreba, i kažu kako su im zatvorili poštu, gdje su do sada podizali mirovine. Može li im država vratiti poštara da im zvoni na vrata?

Točno, bivši ministar Mrsić, uz glasno protivljenje umirovljeničkih udruga, naprosto je napravio dogovor s bankama kako se mirovine trebaju isplaćivati isključivo na bankovne račune, a ako nema banke u blizini, ili umirovljenik ne može doći do banke, preostaje mu svoju privatnu karticu i osobni PIN povjeriti prvom pokretnom susjedu ili rođaku. Briga njega što se time stvorio čvrsti temelj za tipične zloporabe i prijevare umirovljenika, a čini se da glava ne boli niti ekipu sadašnjeg ministra Josipa Aladrovića, jer ga nije niti bilo na 15. sjednici Nacionalnog vijeća za umirovljenike i starije osobe, kad je SUH ponovno aktivirao to pitanje.

Njegov prethodnik Pavić se nije niti bavio takvim sitnicama pa ih nije uključio u svoju „sveobuhvatnu mirovinsku reformu“. On je samo hladnokrvno ustvrdio kako pošta i dalje dostavlja mirovine. Točno, ako

se plati! A za to je potrebno otvoriti račun kod Hrvatske poštanske banke, plaćati 10 kuna mjesečno, plus kod svake isplate jedan posto vrijednosti mirovine. Super recept za one najbjeđnije!

Dakle, svi umirovljeni nakon 1. siječnja 2014. moraju otići (biti odneseni?) do najbliže banke i tamo otvoriti svoj tekući račun, a onda i redovito dolaziti jednom mjesečno podići svoju mirovinu. Zašto jednom mjesečno, iako je opasno držati novac u kući ili stanu? Iz dva razloga: prvi, jer je teško naći dobrohotnog rođaka ili susjeda koji će vas iznijeti s desetog kata ili prevesti do prve pošte ili banke više puta mjesečno, a drugo, zato što su bahatim bankarima dosadili redovi i gužve početkom mjeseca u bankama, pa su odlučili da niti ne žele gledati njihova ostarjela izborna lica bez naknade. Da, dobro ste čuli, uvedene su naknade za podizanje gotovine za sada u nekoliko banaka, npr. četiri kune po transakciji u OTP-u i 1,95 kn u Zabi.

Koliko je to pohlepno i opasno upravo po umirovljenike, javnim priopćenjem je banke upozorio guverner Hrvatske narodne banke Boris Vujčić, tvrdeći kako se naplatom takvih naknada na svaku isplatu gotovine u banci ugrožavaju starije osobe. Danas se čak 89 posto svih gotovinskih transakcija odvija preko bankomata ili internet bankarstva, što znači da samo 11 posto transakcija ide preko šaltera. No, pohlepni bankarima je na račun siromašnih i poniženih umirovljenika važno smanjiti broj zaposlenih i pojeftiniti rad. Ako je „socijalna“ država ukinula poštare, što ne bi banke ukinule šaltere! Koga briga za stare!

Jasna A. Petrović

Božićni ručak u pučkoj kuhinji

Ustanova Dobri dom Grada Zagreba od svog osnutka u veljači 2004. godine pruža uslugu prehrane za građane Grada Zagreba u socijalnoj potrebi. Na četiri lokacije, u Branimirovoj 35, Cerskoj 3, Alfrevičevoj 6 i u okviru „Termičkog bloka Kosnica“ za korisnike prenoćišta organizirane su pučke kuhinje u kojima se dnevno između 11 sati i 13:30 sati podijeli 2.300 obroka za ručak, za isto toliko korisnika.

Pred Božić odlučili smo posjetiti pučku kuhinju u Branimirovoj ulici i vidjeti kako se hrane socijalno ugrožene skupine stanovništva i kako će im izgledati božićni ručak. Dnevno se tamo podijeli 879 obroka, a od navedenog broja, njih 115 se odnosi na umirovljenike. Stigli smo nešto prije 11 sati kako bi porazgovarali s ljudima koji su stajali u redu ispred pučke kuhinje.

Prvi koji je pristao na razgovor bio je 66-godišnji umirovljenik koji nije htio reći svoje ime, ali je odmah u početku intervjuja pomalo ljutito nam dobio: „Mirovina mi je 1.850 kuna i onda se čudiš kaj sam tu“. Odgovorili smo mu da se ne čudimo pa je nastavio u blažem tonu.

„Kad dočekaš mirovinu, onda si odmah socijalno ugrožen. Ja sam devet godina u invalidskoj mirovini, radio sam 28 godina. Kad platim režije ostane mi 600-700 kuna za život. Svi smo ovdje jer nam je voda već prešla preko grla. Moram ovdje dolaziti svakodnevno, jer ako ne dolaziš par dana izgubiš pravo. Klopna nije loša, ali je malo. Kad pojedesh nakon dva sata ponovno moraš jesti“, kazao nam je i objasnio kako je nedjeljom i blagdanima malo kvalitetnija hrana, pa se tako nada da će i za Božić pojesti nešto kvalitetnije.

Bakalar i puretina s mlincima

A iz Ustanove Dobri dom su nam kazali kako za nadolazeće blagdane uvijek nastoje da budu što ugodnije korisnicima i u tu svrhu nastoje prilagoditi meni božićnom ugođaju. Tako će na Badnji dan korisnicima biti ponuđen brudet od bakalara na bijelo, kruh, banana i naranča. A na sam Božić jest će se goveđa juha s mesom i rezancima, pureći zabatak s mlincima i povrće na maslacu, umak od bosiljka, kruh, kisela miješana salata i rolada.

Kako će provesti Božić otkrila nam je 64-godišnja umirovljenica, koja se također nije htjela predstaviti imenom, braneći tako ono dostojanstvo što joj je preostalo zbog bijedne mirovine.

„Ujutro ću otići na misu, lijepo se pričestiti, tu ću doći po ručak, nakon toga

ako po putu nađem koju plastičnu bocu, idem doma“. Kazala nam je kako se u pučkoj kuhinji hrani dvije godine. Prije ju je bilo sram, sada više nije. Muž joj je umro, a ima sina od 44 godine koji nije poslovno sposoban. Na skupljanje boca i hranjenje u pučkoj kuhinji natjerala ju je niska mirovina od samo 1.700 kuna.

„Kad platim struju, vodu, sve, onda ostanem bez kune, ali skupim boce pa preživim. Ne očekujem ništa spektakularno od božićnog ručka, doduše hrana bude malo bolja nego inače. Ja sam zadovoljna, dobijem svaki dan jelo i zahvaljujem Bogu na tome“, kazala nam je skromno i dodala da je smetaju korisnici pučke kuhinje koji su radno sposobni, ali ne žele raditi, i zapravo im nije potrebna pomoć.

Na razgovor je pristala i 70-godišnja Marija, koja je prije 20 godina otišla u invalidsku mirovinu nakon što je ostala bez podlaktice u nesreći. Kazala nam je kako je radila 28 godina, a prima mirovinu od 2.100 kuna, što joj je taman dovoljno za režije. Muž joj je umro, a kćer i sin imaju svoje obitelji te joj ne mogu pomoći jer su u kreditima.

„Nemam dovoljno novca za hranu i zato dolazim svaki dan ovdje. Što se tiče božićnog ručka, za blagdane je uvijek dobro, a inače mi bude malo premasna hrana“, kazala nam je Marija.

„Gospod Hrelja, nula bodova!“

Prišao nam je i jedan 70-godišnjak, koji nije htio otkriti ime, ali nam je kazao kako je također u invalidskoj mirovini još od 1996. godine i prima 1.200 kuna. Režije mjesečno progutaju 950 kuna. Nije nimalo zadovoljan situacijom u kojoj se nalazi.

„Žalosno je da sam spao na ovo. Za-

dnjih 15 godina svaki dan dolazim po hranu. Hrana je nekad dobra, nekad loša. Ali ako imaš doma ulja, soli, začina možeš si popraviti okus“, kazao nam je, a onda „opleo“ po čelniku Hrvatske stranke umirovljenika.

„Kaj taj gospod Hrelja dela, nula bodova. Sterao bi ga s čela umirovljenika, taj nije u petnaest godina ništa napravio za dobrobit umirovljenika. Kaj ne otiđe. Pa kad ima 20 tisuća kuna plaću!“

Treba poštovati hranu koju jedete

Za kraj smo popričali s još jednim umirovljenikom u invalidskoj mirovini, 75-godišnjim Branimirom. U mirovini je 18 godina, a u pučkoj kuhinji se hrani zadnjih šest godina. I on je imao primjedbi na hranu.

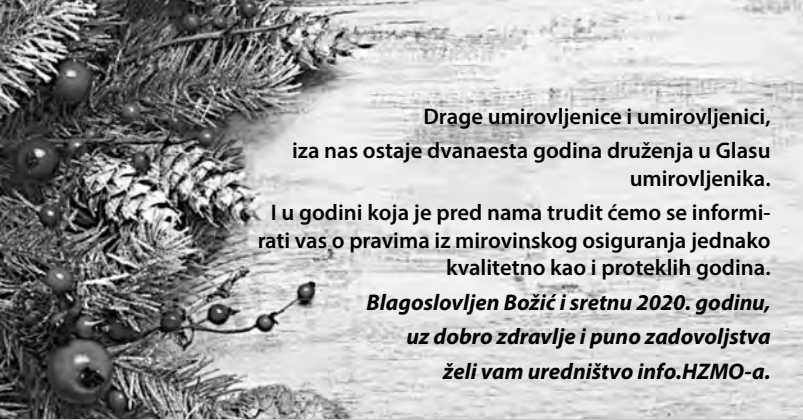
„Dvadeset puta hrana je u redu, a deset puta užas. A božićni ručak obično bude u redu. Treba poštovati hranu koju jedete“, poručio je Branimir koji od svih naših sugovornika ima najvišu mirovinu, 2.700 kuna. No, u njegovom kućanstvu živi ih petero, žena i on, dvoje djece i unuk. No, samo jedno dijete radi, a njegova cijela mirovina ode na troškove održavanje ružinirane kuće i režije te je njihov život, kaže, samo puko preživljavanje.

„Uglavnom, umirovljenicima nije dobro. Ovo je kraj, čim si u pučkoj kuhinji, to je kraj, to je kraj krajeva. Ali to ne smije biti naša sramota, to je sramota hrvatskog društva“, poručio je Branimir.

I doista, sramota je da su naše društvo i država doveli do toga da mnogi građani zbog malih mirovina svakodnevno stoje u redu pred pučkom kuhinjom, kako bi zadovoljili osnovnu ljudsku potrebu - zatomili glad.

Igor Knežević

Drage umirovljenice i umirovljenici,
iza nas ostaje dvanaesta godina druženja u Glasu
umirovljenika.

I u godini koja je pred nama trudit ćemo se informi-
rati vas o pravima iz mirovinskog osiguranja jednako
kvalitetno kao i proteklih godina.

*Blagoslovljen Božić i sretnu 2020. godinu,
uz dobro zdravlje i puno zadovoljstva
želi vam uredništvo info.HZMO-a.*

info.hzmo. HRVATSKI ZAVOD ZA
MIROVINSKO OSIGURANJE

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE

Zagreb, prosinac 2019. godina XVI., broj 11

Uvjeti za mirovinu od 1. siječnja 2020.

Pravo na starosnu mirovinu ima osiguranik kada navrš 65 go-
dina života i 15 godina mirovinskog staža.

Pravo na prijevremenu starosnu mirovinu ima osiguranik kada
navrš 60 godina života i 35 godina mirovinskog staža.

Pravo na starosnu mirovinu za dugogodišnjeg osiguranika
ima osiguranik kada navrš 60 godina života i 41 godinu miro-
vinskog staža osiguranja u efektivnom trajanju.

Iznimno, pravo na starosnu mirovinu stječe osiguranik – žena

kada navrš 15 godina mirovinskog staža i:

- u 2020. godini – 62 godine i 6 mjeseci života
- u 2021. godini – 62 godine i 9 mjeseci života.

Iznimno, pravo na prijevremenu starosnu mirovinu stječe
osiguranik – žena kada navrš:

- u 2020. godini – 57 godina i 6 mjeseci života i 32 godine i
6 mjeseci mirovinskog staža
- u 2021. godini – 57 godina i 9 mjeseci života i 32 godine i
9 mjeseci mirovinskog staža.

Ostvarivanje prava na starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu iz oba mirovinskog stupa

Od 1. siječnja 2019. omogućeno je svim osiguranicima koji su
osigurani u oba mirovinska stupa da u postupku ostvarivanja
prava na starosnu ili prijevremenu starosnu mirovinu izaberu
žele li ostvariti mirovinu samo iz I. stupa (generacijske
solidarnosti) ili iz oba obvezna mirovinska stupa (uključujući
i individualnu kapitaliziranu štednju).

Osnovni koraci za pokretanje postupka:

1. Osoba osigurana u I. i II. mirovinskom stupu podnosi
Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje (HZMO)
zahtjev za starosnu/prijevremenu starosnu mirovinu.
2. Osiguranik na kućnu adresu dobiva obavijest REGOS-a
o informativnom izračunu mirovine. Obavijest sadrži
informativni izračun HZMO-a i informativni izračun
mirovine mirovinskog osiguravajućeg društva. Na osnovi
izračuna treba donijeti odluku o izboru mirovine, samo iz I.
ili iz oba obvezna stupa mirovinskog osiguranja.
3. Vezano uz izbor mirovine osiguranici su obvezni na šalteru
REGOS-a, u bilo kojoj poslovnici FINA-e, predati osobno
potpisanu izjavu o vrsti mirovine za koju su se opredijelili.
4. Podatak o vrsti izabrane mirovine REGOS dostavlja HZMO-u,
koji na temelju toga budućem korisniku mirovine izdaje
rješenje o priznanju prava na mirovinu;
a) ako je izbor mirovina samo iz I. stupa, HZMO će odrediti
mirovinu kao da je osiguranik bio osiguran samo u I.
stupu. Ovaj izbor znači istupanje iz II. stupa, a ukupna
sredstva kapitaliziranih doprinosa prenose se u državni
proračun.
b) ako je izbor kombinirana mirovina iz I. i iz II. stupa, HZMO
će odrediti osnovnu mirovinu iz I. stupa i dostaviti
REGOS-u podatke iz rješenja.

Nakon što od HZMO-a zaprimi podatke iz rješenja, REGOS
izrađuje Obrazac R-POD (Prijava o izboru osiguravajućeg
društva) u dva primjerka i dostavlja ih budućem korisniku
mirovine na potpis.

Protekom roka od 15 dana od dana zaprimanja potpisanih
obrazaca R-POD, ako osiguranik nije promijenio svoju odluku
o izboru mirovinskog osiguravajućeg društva (MOD), ukupna
sredstva prenose se izabranom MOD-u.

Korisnik mirovine s izabranim MOD-om sklapa ugovor o
mirovini, a iz doznačenih sredstava, u skladu sa sklopljenim
ugovorom, MOD isplaćuje mirovinu iz II. stupa.

Budući korisnik mirovine iz II. stupa može se odlučiti
za djelomičnu, jednokratnu novčanu isplatu od 15% u
brutoiznosu od ukupno kapitaliziranih sredstava doznačenih
MOD-u, pod uvjetom da mu je osnovna mirovina iz I. stupa
veća za 15% od najniže mirovine iz I. stupa.

Ako se korisnik odluči za jednokratnu novčanu isplatu od
15%, mirovina iz II. stupa trajno će biti smanjena jer će se
odrediti prema preostaloj svoti kapitaliziranih sredstava.

Važno je napomenuti da pri svakoj isplati mirovine, kao i pri
jednokratnoj isplati 15% od ukupno kapitaliziranih sredstava
doznačenih MOD-u, mirovinsko osiguravajuće društvo
obračunava i uplaćuje porez na dohodak i prirez porezu
na dohodak, u skladu sa Zakonom o porezu na dohodak,
te korisniku mirovine isplaćuje netoiznos. Stope poreza
za umirovljenike su smanjene i iznose 12% i 18%, ovisno o
poreznim razredima.

Na temelju konačnog obračuna poreza na dohodak koji
obračunava Porezna uprava, korisnik mirovine može imati
obvezu za uplatu poreza ili povrat više plaćenog poreza
na dohodak, ovisno o ostvarenim primicima i korištenim
osobnim odbicima u toj godini.

KORISNICI MIROVINA - isplata u studenome 2019.

Vrste mirovina	Broj korisnika	Prosječne svote mirovina
Prema Zakonu o mirovinskom osiguranju - ZOMO		
Starosna mirovina	499 188	2.712,14 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO	31 359	3.660,76 kn
Starosna mirovina prevedena iz invalidske - čl. 58. ZOMO	84 574	2.391,55 kn
Prijevremena starosna mirovina	198 616	2.599,12 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO	308	2.840,10 kn
Invalidska mirovina	114 027	2.045,73 kn
Obiteljska mirovina	219 209	2.053,56 kn
UKUPNO - ZOMO	1 147 281	2.502,84 kn
Korisnici koji su u 2019. godini prvi put ostvarili pravo na mirovinu - ZOMO		
Starosna mirovina	18 843	2.595,07 kn
Starosna mirovina za dugogodišnjeg osiguranika - čl. 35. ZOMO	5 134	3.531,09 kn
Prijevremena starosna mirovina	7 163	2.658,22 kn
Prijevremena starosna mirovina zbog stečaja poslodavca - čl. 36. ZOMO	24	3.323,06 kn
Invalidska mirovina	2 028	1.811,16 kn
Obiteljska mirovina	8 616	2.130,37 kn
UKUPNO	41 808	2.587,46 kn
Prosječna starosna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	102 860	3.802,03 kn
Prosječna ukupna ZOMO mirovina s mirovinskim stažem od 40 i više godina	193 792	3.494,32 kn
Korisnici najniže mirovine kojima je mirovina određena prema ZOMO	256 651	1.673,59 kn
Korisnici najviše mirovine kojima je mirovina određena prema Zakonu o najvišoj mirovini	1 740	7.091,46 kn
Ukupan broj osiguranika		1 566 446
Ukupan broj korisnika mirovine		1 240 827
Odnos broja korisnika mirovina i osiguranika		1 : 1,26
Korisnici mirovina - muškarci (45,99%)		570 632
Korisnici mirovina - žene (54,01%)		670 195
Prosječan mirovinski staž za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		31 godina
Prosječna dob za ukupan broj korisnika mirovina - ZOMO		71 godina
Prosječan mirovinski staž za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2019. godini - ZOMO		31 godina
Prosječna dob za korisnike starosne mirovine ostvarene u 2019. godini - ZOMO		64 godine
Potrebna sredstva za isplatu mirovina i mirovinskih primanja		3.474.000.000 kn

Vodič obveznog zdravstvenog osiguranja

PRILOG GLASILU SINDIKATA UMIROVLJENIKA HRVATSKE U PROSINCU 2019.

NOVOSTI

U OBVEZNOM ZDRAVSTVENOM OSIGURANJU

UPRAVNO VIJEĆE HZZO-a

Dana 29. studenoga 2019. godine održana je 49. redovna sjednica Upravnog vijeća Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (HZZO).

U nastavku donosimo najvažnije odluke sa sjednice.

Novi lijekovi na Osnovnoj listi lijekova HZZO-a

U redovnoj proceduri na Osnovnu listu lijekova HZZO-a stavljena su tri nova lijeka: cerliponaza alfa, nadomjesna enzimska terapija; izavukonazol, za liječenje aspegiloze i mukormikoze te voretigen neparvovok, za liječenje gubitka vida zbog naslijeđene distrofije mrežnice.

Na Dopunsku listu lijekova HZZO-a također su stavljena tri nova lijeka: budesonid za liječenje eozinofilnog ezofagitisa; kombinacija izokonazol i diflukortolon u kremi za liječenje gljivičnih infekcija te azelatna kiselina u kremi za liječenje akni.

Izmijenjene su smjernice za primjenu nekih lijekova koji se već nalaze na listama lijekova HZZO-a. Tako će se lijek mepolizumab moći primjenjivati i u bolesnika u dobi od šest i više godina, aflibercept i ranibizumab u svim registriranim terapijskim indikacijama, lijek oseltamivir za liječenje skupina s povećanim rizikom od komplikacija gripe i za profilaksu u slučaju izbijanja epidemije, a lijek ondansetron u obliku tableta za suzbijanje povraćanja zbog kemoterapije će se moći propisivati na recept HZZO-a.

Novosti na Osnovnoj listi ortopedskih i dru- gih pomagala HZZO-a

Osiguranim osobama HZZO-a omogućeno je odobranje novih biokompatibilnih otopina za

kontinuiranu ambulatornu peritonejsku dijalizu i automatsku peritonejsku dijalizu.

Povećana je dostupnost i olakšano ostvarivanje prava na pomagalo „Pelene u spoju s gaćicama, male“ za osobe težine manje od 40 kg, a starije od 18 godina, na način da iste može propisati na tiskanicu potvrde o ortopedskim i drugim pomagalima izravno izabrani doktor, bez potrebe dodatnog ovjeravanja od strane HZZO-a.

Na Osnovnu listu ortopedskih i drugih pomagala HZZO-a stavljena su nova pomagala: ortoza za korekciju krivih nogu prema Denis-Brownu i ortoza za korekciju kokošnjih prsa.

Također su stavljena i dodatna istovrsna pomagala iz sljedećih skupina: potrošni dijelovi za proteze za noge; ortoza za ruku i ortoza za nogu; jastuk za kolica; pomagala kod šećerne bolesti i silikonske obloge za rane.

PREDSTAVLJEN JEDINSTVENI KALENDAR NARUČIVANJA

Dana 23. studenoga 2019. godine na kongresu „Zdravlje i zdravstvena zaštita 2015 -2030 Futur Z“, održanom u Opatiji, ravnatelj HZZO-a Lucian Vukelić, dr. med. spec., predstavio je Jedinstveni kalendar naručivanja koji je ujedno bio i glavna tema ovogodišnjeg kongresa.

IZ SADRŽAJA:

- Novi lijekovi na listama lijekova HZZO-a
- Novosti na Osnovnoj listi ortopedskih i drugih pomagala HZZO-a

- Jedinstveni kalendar naručivanja
- Studeni - mjesec svjesnosti o šećernoj bolesti

Nakon predstavljanja projekta, uslijedila je i panel rasprava u kojoj su sudjelovali svi neposredni dionici zdravstvenog sustava – liječnici, medicinski stručnjaci, zdravstveni djelatnici, medicinske sestre te predstavnici javnog i privatnog zdravstvenog sustava.

Jedinstveni kalendar naručivanja predstavlja unaprijeđenje postojećeg sustava eNaručivanja putem Centralnog zdravstvenog informacijskog sustava Republike Hrvatske (CEZIH). Izmjene koje se uvođe u sustav za temelj imaju povezivanje bolničkih informatičkih sustava (BIS) u Jedinstveni kalendar naručivanja, transparentan svim razinama zdravstvene zaštite.

Novim načinom ugovaranja po postupcima te transparentnim načinom naručivanja, Jedinstveni kalendar naručivanja ima za cilj smanjenje listi čekanja, sprječavanje višestrukog naručivanja, omogućuje uključivanje pacijenata i ostalih dionika u sustavu zdravstva te upravljanje HZZO-a s takvom transparentnom listom.

Za sada, novim načinom naručivanja obuhvaćeni su: MR, CT, holter EKG, UZV srca, ergometrija, operacija katarakte, UZV dojke, UZV štitnjače, gastroskopija, a kad se pokaže potreba za proširenjem liste postupaka, oni će biti uvršteni u kalendar.

Od 1. travnja 2019. godine HZZO je osigurao dodatnih cca 270 milijuna kuna izvan bolničkih proračuna za provođenje ovih postupaka radi smanjivanja lista čekanja te će svi izvršeni postupci biti i plaćeni.

Naručivanje prema OIB-u na postupak u jednoj zdravstvenoj ustanovi automatski će onemogućiti naručivanje iste osobe u bilo kojoj drugoj zdravstvenoj ustanovi, što trenutno nerealno povećava liste čekanja.

Pacijente će naručivati doktori obiteljske medicine, potom za postupke poput MR, CT, operacije katarakte i gastrokopije kod djece rezervaciju termina će obavljati doktor specijalist, odnosno administratori u zdravstvenoj ustanovi.

Novi kalendar naručivanja omogućit će kroz Portal zdravlja aktivno sudjelovanje pacijenata da se samostalno naruče na određene postupke, kao što su prvi i kontrolni pregled i jednostavniji dijagnostički postupci te da otkazu termin, ako na isti ne mogu doći.

Za one postupke za koje to sami ne mogu učiniti, kao i do sada obratit će se svom izabranom doktoru, a utjecaj bi trebao biti osjetan i kod neopravdano dugih privremenih nesposobnosti za rad, jer postoji velik broj pacijenata koji su čekajući na termin za neki od postupaka privremeno nesposobni za rad.

U projektu eNaručivanja slijedi još daljnja razrada tzv. semafora naručivanja prema kojem imamo crvenu, žutu i zelenu listu.

Crvena lista sadržava prioritetne narudžbe, odnosi se na hitne pacijente koji na određeni postupak moraju biti naručeni unutar 14 dana. Ovaj je algoritam već u funkciji.

Žuta lista se odnosi na narudžbe koje nisu prioritetne, ali ih treba obaviti u određenom vremenskom periodu jer bi pacijentovo zdravlje moglo biti ugroženo čekanjem duljim od određenog broja dana koje definira struka.

Zelena lista znači sve ostale narudžbe redovnih pacijenata čije zdravlje neće biti ugroženo čekanjem poput redovnih kontrola navedenih dijagnostičkih postupaka.

Novi model ugovaranja je osnova Jedinstvenog kalendara naručivanja. Dosadašnji model ugovaranja odnosio se na ugovaranje pojedine djelatnosti

koju obavlja zdravstvena ustanova i plaćanje kroz limite, dok novi model znači ugovaranje određenog broja postupaka i plaćanje po realizaciji za ciljane skupine postupaka.

Jedinstveni kalendar naručivanja je projekt koji će u konačnici omogućiti kvalitetnije donošenje poslovnih odluka kao što je mogućnost preraspodjele planiranog budžeta sa zdravstvenih ustanova koje neće te postupke učiniti, na zdravstvene ustanove koje žele obaviti više postupaka i dodatno zaraditi. Ovo može biti i dodatna motivacija zdravstvenim ustanovama da u skladu sa svojim resursima obavljaju više postupaka koji će biti plaćeni.

STUDENI - MJESEC SVJESNOSTI O ŠEĆERNOJ BOLESTI

Povodom obilježavanja mjeseca studenog kao mjeseca svjesnosti o šećernoj bolesti Zagrebačko dijabetičko društvo, uz podršku Veleposlanstva Kraljevine Danske, organiziralo je 11. studenoga 2019. godine prikazivanje dokumentarnog filma „Safely in the Rainbow“ i panela na temu Obitelj i dijabetes.

Na panelu su sudjelovali: ravnatelj HZZO-a Lucian Vukelić, dr. med.spec., predstojnik Sveučilišne klinike Vuk Vrhovac doc. dr.sc. Dario Rahelić, dr. med., iz Zagrebačkog dijabetičkog društva prim. dr. Manja Prašek, iz KBC-a Zagreb Ivona Poljak, mag. psych. te gospođa Andrea Štern, osoba s dijabetesom tipa 1 i majka djeteta s dijabetesom tipa 1.

Dokumentarni film prikazao je život dječaka Parisa i njegove obitelji od trenutka kada mu je dijagnosticirana šećerna bolest tipa 1 u dobi od dvije godine pa sve do mlade odrasle dobi.

U Hrvatskoj je veliki broj osoba oboljelo od dijabetesa, a da toga nisu svjesni, što je svakako jedan od velikih javno-zdravstvenih problema.

HZZO je 2018. godine izdvojio iz sredstava obveznoga zdravstvenog osiguranja oko 411 milijuna kuna za lijekove za dijabetes, što predstavlja oko 13% od ukupne potrošnje za lijekove.

Od tog iznosa oko 203 milijuna kuna se izdvojilo za inzuline, a ostatak iznosa se odnosi na ostale antidijetike.

Također, HZZO je 2018. godine za osigurane osobe osigurao dostupnost novih pomagala za dijabetes koji značajno povećavaju kvalitetu liječenja i života, a to su sljedeća pomagala:

- uređaj za neograničeno skeniranje razine glukoze u međustaničnoj tekućini uz dodatnu mogućnost mjerenja glukoze i ketona u krvi i pripadajući senzori

- odašiljač za kontinuirano mjerenje glukoze i pripadajući senzor.

HZZO za pomagala koja su namijenjena za kontrolu šećerne bolesti godišnje izdvaja oko 200 milijuna kuna, od čega sredstva obveznoga zdravstvenog osiguranja tereti oko 160 mil. kuna.

Pomagala kod šećerne bolesti, uz pomagala za urogenitalni sustav i obloge za rane, čine grupu najpropisivanijih pomagala.

Potrošnja za pomagala kod šećerne bolesti predstavlja oko 20 % sredstava ukupno izdvojenih za sva ortopedska i druga pomagala uvrštena na liste ortopedskih i drugih pomagala HZZO-a.

Važno je spomenuti kako HZZO svake godine izdvaja posebna sredstva od 1,5 milijuna kuna za dodatnu nabavu inzulinskih pumpi izvan bolničkih proračuna.

EUROPSKI DAN SVJESNOSTI O ANTIBIOTICIMA

Dana 19. studenoga 2019. godine je u Ministarstvu zdravstva u sklopu Svjetskog tjedna svjesnosti o antibioticima, obilježen Europski dan svjesnosti o antibioticima.

Okupljenima su se obratili ministar zdravstva prof. dr. sc. Milan Kujundžić, prof. dr. sc. Arjana Tambić Andrašević, predsjednica Odbora za praćenje rezistencije bakterija na antibiotike pri Hrvatskoj akademiji medicinskih znanosti te prof. dr. sc. Antoinette Kaić-Rak, časnica Svjetske zdravstvene organizacije u Republici Hrvatskoj.

U zimskim mjesecima se počinju učestalo javljati infekcije gornjih dišnih puteva koje najčešće uzrokuju virusi. Iako antibiotici ne djeluju na viruse, u zemljama s neracionalnom potrošnjom antibiotika tipično u zimskim mjesecima počne rasti i potrošnja antibiotika. I u Hrvatskoj se bilježi ovaj indikator prekomjerne uporabe antibiotika.

Antibiotici se koriste isključivo na preporuku liječnika u liječenju bakterijskih zaraznih bolesti, a njihova prekomjerna i često neopravdana upotreba dovodi do otpornosti bakterija na njih. Neke bakterije više nisu osjetljive na većinu danas poznatih antibiotika, što dovodi u pitanje učinkovito liječenje ozbiljnih i životno ugrožavajućih infekcija.

Otpornost bakterija na antibiotike jedan je od najvećih javnozdravstvenih problema. U Europi svake godine gotovo 33 000 ljudi umire od infekcija uzrokovanih bakterijama koje su otporne na antibiotike što je plastično iskazano kao rušenje više od 100 aviona srednje veličine godišnje.

U cilju podizanja svjesnosti i svijesti građana o nužnosti racionalne upotrebe antibiotika 18. studeni proglašen je Europskim danom svjesnosti o antibioticima (European Antibiotic Awareness Day, EAAD), koji se obilježava već 12. godinu zaredom i to u sklopu Svjetskog tjedna svjesnosti o antibioticima (World Antibiotic Awareness Week, WAAK), kojeg je 2015. godine proglasila Svjetska zdravstvena organizacija. Slične kampanje u tom se tjednu provode u zemljama diljem svijeta, a ohrabruje podatak kako je pet država u Europi do sada uspjelo značajno smanjiti potrošnju antibiotika.

Opterećenje otpornim bakterijama koje se pojavljuju među europskim stanovništvom jednako je opterećenju gripe, tuberkuloze te AIDS-a zajedno! Procjenjuje se da se godišnje pojavi ukupno 8,9 milijuna infekcija povezanih s pružanjem zdravstvene skrbi u europskim bolnicama i ustanovama za dugotrajnu njegu.

Svaki dan jedan od tri bolesnika primi barem je-

dan antimikrobni lijek. Svaki dan jedan od dvadeset korisnika doma za starije i nemoćne primi barem jedan antimikrobni lijek.

Otpornost na antibiotike je jedan od najvećih javnozdravstvenih problema koji zahvaća sve sudionike u zdravstvu, ali i izvan njega. Interdisciplinarna sekcija za kontrolu rezistencije na antibiotike (ISKRA) osnovana je 2006. godine pri Ministarstvu zdravstva te je gotovo 10 godina prije slogana „One health“ Svjetske zdravstvene organizacije ujedinila stručnjake iz područja medicine, veterine i poljoprivrede. Osim praćenja otpornosti i potrošnje antibiotika svakako treba izdvojiti i edukaciju o racionalnoj primjeni antibiotika koja je nužna za one koji antibiotike propisuju, izdaju i konzumiraju. Javna kampanja u Republici Hrvatskoj svakako je jedinstvena u Europi, jer se osim edukacije odraslih poglavito koncentrirala na djecu. Tako je u okviru dosadašnjeg rada izdana i slikovnica „Kako je Ješko pobijedio prehladu“ koja je podijeljena u vrtićima s ciljem edukacije djece i odraslih na koji se način boriti s prehladom – čajem, medom i limunom, a nikako ne antibioticima jer oni ne djeluju na viruse, prehladu ili gripu.

Jedini je način borbe protiv ovog problema edukacija građana i zdravstvenih radnika. Razvojem svijesti i racionalnim pristupom u upotrebi antibiotika možemo već danas učiniti mnogo za očuvanje ove po mnogočemu jedinstvene skupine lijekova koja je neophodna za dobrobit ljudi, napredak medicine i očuvanje svih njezinih postignuća.

Hrvatska je osnivanjem Odbora za praćenje rezistencije bakterija na antibiotike 1996. godine pri Akademiji medicinskih znanosti, bila uz Švedsku i Nizozemsku jedna od prvih država u svijetu koja je rano prepoznala prijetnju rezistencije bakterija na antibiotike. Svojim kontinuiranim radom Odbor za praćenje rezistencije bakterija na antibiotike prati kretanje rezistencije kao i potrošnju antibiotika u svim zdravstvenim ustanovama te svake godine izdaje publikaciju o rezistenciji i potrošnji koja je temelj tuzemnim i inozemnim znanstvenim istraživanjima, a pridonosi i u pružanju bolje kvalitete zdravstvene skrbi u svakodnevnom radu našem zdravstvenom osoblju. Na temelju tih podataka razvijaju se i nacionalne smjernice za pravilno propisivanje antibiotika.

Nacionalnim programom za kontrolu otpornosti bakterija na antibiotike 2017. - 2021. utvrđeni su ciljevi, područje i plan djelovanja koji se u Republici Hrvatskoj provode kako bi se zaustavilo širenje otpornosti bakterija na antibiotike u humanoj i veterinarskoj medicini.

Predložene aktivnosti dio su globalnog akcijskog plana Svjetske zdravstvene organizacije. Aktivnosti ovoga Nacionalnog programa nastavak su aktivnosti prethodnih nacionalnih programa koji se provode u kontinuitetu od 2019. godine.

(Izvor: Ministarstvo zdravstva)

- Europski dan svjesnosti o antibioticima

- Edukacija djece i odraslih na koji način se boriti s prehladom

Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje - Direkcija
Margaretska 3, 10000 ZAGREB
www.hzzo.hr

Za nakladnika: ravnatelj Lucian Vukelić, dr. med. spec.
Urednice priloga: Veronika Laušin, dr. med. spec., zamjenica ravnatelja
Martina Furlan, dipl. iur. i Nevenka Mirković, dipl. iur.

BESPLATNI TELEFONSKI BROJEVI
za informacije obveznog zdravstvenog osiguranja: 0800 7979
za informacije dopunskog zdravstvenog osiguranja: 0800 7989

*Čestit i blagoslovljen Božić te
sretnu Novu 2020. godinu
žele Vam*
ISTARSKE TOPLICE

SVIM UMIROVLJENICIMA I STARIJIM
OSOBAMA SRETNU NOVU
2020 GODINU ŽELI

**SPECIJALNA BOLNICA
KALOS**

Samo za umirovljenike PROGRAM ODMORA I LIJEČENJA 2020.
u Specijalnoj bolnici za medicinsku REHABILITACIJU "KALOS"

INFORMACIJE I REZERVACIJE:
mob: 091 2117 564, fax: +385(0)20-755 455 / (0)20-812 002
e-mail: kalos@kalos.hr / web: www.kalos.hr

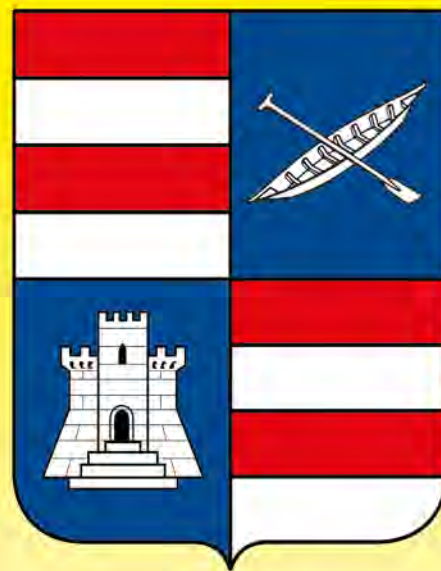
**Thalassotherapia
CRIKVENICA**

Specijalna bolnica za medicinsku rehabilitaciju
Primorsko-goranske županije

*Dragi umirovljenici uz zahvalu na dosadašnjoj suradnji
želimo Vam sretno božićne blagdane
i uspješnu novu 2020. godinu!*

Thalassotherapia Crikvenica, Gajevo šetalište 21, 51260 Crikvenica
Tel: 051 407 666, Fax: 051 785 062,
www.thalasso-ck.hr, E-mail: info@thalasso-ck.hr

**DUBROVAČKO-
NERETVANSKA
ŽUPANIJA**

*Svim umirovljenicama i umirovljenicima Dubrovačko-
neretvanske županije i cijele Lijepe naše
želim*

blagoslovljen Božić i sretnu Novu 2020. godinu
Župan Dubrovačko-neretvanske županije
Nikola Dobroslović

Obilježen Europski dan jednakih plaća

Europski dan jednakih plaća koji simbolično upozorava na trenutak od kojeg žene "rade besplatno" zbog manjih plaća u odnosu na muškarce obilježen je 4. studenoga 2019. Tim je povodom Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova u Teatru &TD organizirala tiskovnu konferenciju, nakon koje je izvedena kazališna predstava „Novac je imenica muškog roda“.

Obilježavanje Dana jednakih plaća organizirano je u sklopu EU projekta „Jednaka prava – jednake plaće – jednake mirovine“ kojeg je nositeljica Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova, a jedan od partnera je i Sindikat umirovljenika Hrvatske.

Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova Višnja Ljubičić se u uvodu tiskovne konferencije osvrnula na statističke pokazatelje neravnopravnosti žena i muškaraca na tržištu rada, koji posljednjičito dovode do jaza u plaćama i mirovinama. Iznijela je podatak da žene u Europskoj uniji zarađuju 16,2 posto manje od muškaraca.

U Hrvatskoj je jaz između plaća žena i muškaraca nešto niži nego u EU, iznosi oko 13 posto, odnosno prosječna neto plaća žena iznosi 5.746 kuna, a muškaraca 6.668 kuna. No, dok se u Europskoj uniji jaz u plaćama proteklih godina smanjivao, u Hrvatskoj raste.

Pravobraniteljica je navela i višestruke uzroke nejednakih plaća, od činjenice da žene češće rade u nepunom radnom vremenu, da rade u slabije plaćenim sektorima, da se pri napredovanju suočavaju s tzv. staklenim stropom te da češće moraju preuzimati odgovornost za obiteljske i kućanske obveze.

Na iste probleme ukazala je i ministrica znanosti i obrazovanja Blaženka Divjak, koja je poručila kako treba pokušati balansirati interes za studije koji su bolje plaćeni, primjerice STEM studije, gdje ima više studenata od studentica te je istaknula nužnost razvijanja javne svijesti da muškarci i žene moraju na jednaki način pristupiti raspodjeli poslova u kući.

Jaz u mirovinama duplo veći

Jaz u mirovinama izravno je povezan s postojećim jazom u plaćama, no on je gotovo duplo veći i prema posljednjim podacima iznosi čak 24,9 posto. Osim segregacije na tržištu rada, jaz u mirovinama ukazuje na posljedice većeg postotka žena zaposlenih na određeno, zapošljavanja putem agencija, rada na nepuno radno vrijeme, prekida u radnom odnosu te manjeg broja godina radnog staža zbog neplaćenog rada koji obavljaju kao majke i njegovateljice u svojim obiteljima.

Ljubičić je objasnila kako je razlika u mirovinama u korelaciji s brojem podignute djece tijekom života te da je jaz veći kod udanih žena i majki, za razliku od neudanih žena ili onih koje nemaju djecu.

Državna tajnica u Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku Marija Pletikosa upozorila je da jaz u plaćama i mirovinama dovodi do nižeg životnog standarda i više stope rizika od siromaštva i socijalne isključenosti žena, posebno onih starije dobi i u samačkim domaćinstvima.

Stručni suradnik u Sindikatu umirovljenika Hrvatske Igor Knežević iznio je nevjerojatan podatak da se o rodnom jazu u mirovinama u Europskoj uniji tek nedavno počela posvećivati pozornost. Točnije, tek od 2011. se u EU počinju ozbiljnije voditi statistike o rodnom jazu u mirovinama, a za mnoge je bio šok kad se 2013. godine po prvi put izračunalo kako rodni jaz u mirovinama iznosi čak 41 posto. Danas on iznosi oko 37 posto.

Zabrinjavajuće je, istaknuo je Knežević, što u Hrvatskoj nijedna institucija, ni Državni zavod za statistiku, ni Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, ne vode statistike o kretanju rodno jaza u mirovinama za umirovljenike starije od 65 godina, sukladno EU metodologiji.

Otkaz zbog trudnoće

Nakon tiskovne konferencije pred prepunom dvoranom Teatra &TD održana je predstava koja se temelji na realnim ekonomskim pokazateljima i koja progovara o rodnoj neravnopravnosti na tržištu rada. Tekst je napisala Petra Radin, a režiju je potpisao Mario Kovač, dok su glumili Petra Težak, Petra Radin i Mario Kovač.

U predstavi su kroz crni humor prikazani problemi s kojima se suočava zaposlena majka malog djeteta (Petra Težak). Dok njezinom mužu (Mario Kovač) „cvjetaju ruže“ na poslu gdje napreduje, ona zbog prevelikih kućanskih obaveza i brige oko malog djeteta na kraju dobije otkaz na poslu. Uz to ima i majku (Petra Radin) koja joj stalno prigovara da nije dovoljno dobra žena i majka.

Predstava u zadnjem dijelu poprima ozbiljan karakter, usred predstave svjetla reflektora usmjerila su se na publiku iz koje su ustale mlade žene koje su čitale stvarna iskustva žena koje su zbog majčinstva dobile otkaz i doživjele nizažovanje na poslu. Vrhunac predstave dogodio se na kraju kada je glumica Petra Težak izašla na binu sa svojim malim djetetom, koje je glumilo u cijeloj predstavi te otkrila kako je u stvarnom životu zbog trudnoće i sama dobila otkaz u jednom zagrebačkom kazalištu.

Ova stranica objavljena je u okviru dvogodišnjeg europskog projekta „Jednaka prava - jednake plaće - jednake mirovine - Širenje opsega implementacije akcija i zakonskih standarda rodne ravnopravnosti s ciljem dostizanja rodne ravnopravnosti i sprječavanja siromaštva u Hrvatskoj“, (REC-RGEN-PENS-AG-2017-820696-GPPG), koji s partnerima i suradnicima provodi Pravobraniteljica za ravnopravnost spolova.

This article was funded by the European Union's Rights, Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

“The content of this article represents the views of the author only and is his/her sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.”

Ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života

Treća radionica u sklopu projekta „Savjetovalište u gostima“ koju su pravni savjetnici Sindikata umirovljenika Hrvatske održali u suradnji s Gradom Zagrebom, održana je 12. studenog 2019. godine u prostorijama podružnice SUH-a u Vatrogasnom domu u Miroševcu. Tema je bila ugovor o ustupanju i raspodjeli imovine za života, koju je izložio pravni savjetnik SUH-a Davor Šmuljić, a na pitanja pedesetak okupljenih umirovljenika odgovarali su i pravnici Anto Kuprešak i Mladen Petrinović.

U samom uvodu Šmuljić je nazočnima objasnio kako ugovor o ustupu i raspodjeli imovine za života nije uobičajen u praksi, već se daleko više koriste oporuke.

Kazao je kako tom vrstom ugovora predak ustupa i raspodjeljuje imovinu, koja mu pripada u vrijeme sklapanja ugovora, svojim potomcima, s time da ugovorom može biti obuhvaćen i partner/ica. Svrha ugovora o ustupu je da se raspodijeli imovina za života. Prednost takvog ugovora o ustupanju jest što je sve transparentno i svi se moraju suglasiti, pa se time izbjegne ostavinske sukobe.

Riječ je o specifičnom ugovoru, koji je sličan ugovoru o darovanju, kazao je Šmuljić. Kao prednost ovog ugovora istaknuo je da se u slučaju ako osoba njime raspodijeli svu imovinu ne vodi ostavinski postupak, niti ga potomci kao nužni nasljednici mogu pobijati zbog povrede nužnog dijela. A ako nešto od imovine nije raspodijeljeno, tada se nakon smrti ustupitelja za isključivo taj dio imovine vodi ostavinski postupak.

Važno je napomenuti kako ugovor o ustupanju i raspodjeli imovine je valjan ako se s njime usuglase sva ustupiteljeva djeca i posvojenici, a ako je neko od djece umrlo prije sklapanja ugovora, tada na njegovo mjesto stupaju njegovi potomci i daju suglasnost na raspodjelu, objasnio je Šmuljić. U slučaju da je potomak maloljetnik, ugovor sklapa zastupnik, poseban skrbnik kojeg imenuje centar za socijalnu skrb.

Prava bračnog i izvanbračnog partnera

Pri sklapanju ugovora o ustupu i raspodjeli imovine može sudjelovati i bračni odnosno izvanbračni drug, no za sklapanje ugovora između predaka i potomaka nije potrebna suglasnost bračnog druga. Bračni drug je ovim ugovorom zaštićen, jer u slučaju da nije sudjelovao pri sklapanju ugovora, tada ima pravo na nužni dio iz ostavine prethodno. Ako ustupitelj u trenutku smrti nema imovine, tada su njegovi potomci obvezni vratiti dio ustupljene imovine radi namirenja nužnog dijela bračnog druga, kazao je Šmuljić.

Da bi ugovor o ustupu i raspodjeli bio valjan potrebna je suglasnost sve djece i drugih potomaka koji bi u trenutku otvaranja nasljedstva bili ustupiteljevi zakonski nasljednici. U slučaju da je neki od potomaka ustupitelja izostavljen niti nije dao naknadnu suglasnost, tada se taj ugovor konvertira u ugovor o darovanju.

Također, dodao je Šmuljić, da bi taj ugovor bio valjan mora biti sastavljen u pisanom obliku i ovjeren od suca nadležnog suda ili sastavljen u obliku javnobilježničkog akta ili potvrđen (solemniziran) po javnom bilježniku. Sudac ili javni bilježnik dužni su ugovaratelje upozoriti na pravne posljedice ugovora, odnosno sadržaj. U praksi to može značiti da će neki sudac ili javni bilježnik koji ne rade dobro svoj posao u tri minute loše objasniti sadržaj ugovarateljima, dok će neki bolji uzeti više vremena kako bi upozorili ugovaratelje na sve pravne posljedice ugovora.

Opoziv ugovora

U ugovoru o ustupu i raspodjeli imovine ustupitelj može na ustupljenoj imovini u svoju i/ili korist druge osobe zadržati određena ograničena stvarna prava ili ugovoriti isplatu rente, odnosno uzdržavanja, kao i pravo doživotnog ploduživljanja. Time se može zaštititi od eventualnog lošeg postupanja nasljednika prema njemu, kazao je Šmuljić.

Ustupitelj ima pravo i opozvati ugovor o ustupanju i raspodjeli te od potomaka i od bračnog druga zahtijevati vraćanje ustupljene imovine ako nakon ispunjenja ugovora toliko osiromaši da više nema sredstava za svoje nužno uzdržavanje, zatim ako potomak ili bračni drug ne daje njemu ili kome drugome uzdržavanje određeno ugovorom.

Također, ugovor se može opozvati i ako potomak/bračni drug ne isplati ustupiteljeve dugove čija mu je isplata naložena ugovorom, kao i zbog grube nezahvalnosti potomka/bračnog druga. Nažalost, u praksi, u svim ovim slučajevima vukli bi se 3-4 godine po sudovima kako bi opozvali ugovor, objasnio je Šmuljić.

Igor Knežević

☺ **Ostavio sam sinu jedincu kuću ugovorom o ustupu i raspodjeli imovine, ali uz ograničenje da mi sin vrati dugove. On ih nije počeo vraćati. Što ako ih uopće ne vrati?**

U tom slučaju imate pravo opozvati ugovor. Najbolje da upozorite sina da krene vraćati vaše dugove.

☺ **Što ako je iznos dugova koji se trebaju vratiti veći od imovine koja se ustupljuje?**

Jednostavno, tada potomak/bračni drug ima slobodu izbora i odbit će potpisivanje ugovora o ustupu i raspodjeli imovine.

☺ **Poslije potpisanog darovnog ugovora postoji li ostavinski postupak?**

Baš kao i u slučaju s ugovorom o ustupu i raspodjeli imovine, i kod darovnog ugovora za dio imovine koja je darovana ne vodi se ostavinski postupak.

☺ **Da li se mora platiti porez na imovinu dobivenu darovnim ugovorom?**

U slučaju da ste nasljednik prvog reda ne plaćate porez, a svi ostali plaćaju porez koji iznosi oko tri posto od procijenjene vrijednosti.

Dosmrtno uzdržavanje kao otimačina

Četvrta radionica u sklopu projekta „Savjetovalište u gostima“, poduprtog od strane Grada Zagreba, održana je 19. studenog 2019. godine u prostorijama podružnice SUH-a Novi Zagreb pred tridesetak umirovljenika, a tema su bili ugovori o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju. Radionicu je vodio savjetnik u Pravnom savjetovalištu SUH-a Anto Kuprešak, a uz njega su odgovore na pitanja nazočnih davali i pravnici Davor Šmuljić i Mladen Petrinović.

Kuprešak je odmah na početku kazao kako ugovorima o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju davatelj uzdržavanja preuzima obvezu uzdržavati ili na neki drugi način pomagati primatelja uzdržavanja do njegove smrti, uz obvezu druge ugovorne strane da na njega prenese cijelu ili dio svoje imovine.

Njihova osnovna razlika je u trenutku prijenosa vlasništva nad imovinom. Na temelju ugovora o doživotnom uzdržavanju davatelj uzdržavanja stječe imovinu koja mu je prenesena ugovorom u trenutku smrti druge ugovorne strane. Kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju davatelj uzdržavanja se obvezuje da će drugu stranu uzdržavati do njegove smrti, a druga se strana obvezuje da će mu odmah prenijeti svu ili dio svoje imovine, što predstavlja velik rizik za primatelja uzdržavanja.

Prijetnja gubitka imovine

Kuprešak je još jednom pozvao prisutne da se dobro informiraju prije sklapanja dosmrtnog ugovora, kako ne bi ostali bez imovine i uzdržavanja. U slučaju da ga primatelj uzdržavanja ipak želi sklopiti, može osigurati nastavak života na nekretnini osnivanjem prava stvarnog tereta na njoj u svoju korist upisom u zemljišnu knjigu, na temelju čega je ovlašten u mogućem sudskom postupku zahtijevati namirenje ne samo iz vrijednosti imovine davatelja uzdržavanja, nego i iz vrijednosti nekretnine, čak i ako ju je davatelj uzdržavanja u međuvremenu otuđio.

Ugovori o doživotnom i dosmrtnom uzdržavanju moraju biti sastavljeni u pisanom obliku i ovjereni od suca ili potvrđeni (solemnizirani) od javnog bilježnika ili sastavljeni u obliku javnobilježničkog akta, kao i sve kasnije izmjene i dopune ugovora.

Suci ili javni bilježnici su dužni dati detaljno objašnjenja ugovarateljima prilikom sklapanja ugovora, a posebno su dužni upoznati ih sa značenjem ugovora, potrebom za preciznim određivanjem svih elemenata uzdržavanja, uzimajući u obzir i moguće buduće potrebe primatelja uzdržavanja, pravima primatelja uzdržavanja, ako davatelj uzdržavanja umre prije primatelja uzdržavanja i mogućnostima za raskid ugovora.

Što kad umre davatelj uzdržavanja?

Događaju se i situacije da davatelj uzdržavanja umre prije primatelja uzdržavanja. Tada kod ugovora o doživotnom uzdržavanju obveze davatelja uzdržavanja prelaze na njegovog bračnog druga i potomke, koji su pozvani na nasljedstvo, ako oni na to pristanu. Ako davatelj uzdržavanja nema bračnog ili izvanbračnog druga niti potomaka, njegovom smrću ugovor prestaje, a njegovi nasljednici nemaju pravo na naknadu za do tada izvršeno uzdržavanje. Kod ugovora o dosmrtnom uzdržavanju, ako davatelj uzdržavanja umre prije primatelja uzdržavanja, njegova prava i obveze prelaze na njegove nasljednike. Ako nasljednici ne prihvate preuzimanje ugovora, iako su u stanju preuzeti ugovorne obveze, ugovor se raskida na temelju zakona.

Uvesti registar ugovora

Tko se odluči za sklapanje ugovora o uzdržavanju treba prilikom sastavljanja posebno paziti da se precizno odredi prenosi li se ugovorom pravo vlasništva na svu imovinu primatelja uzdržavanja ili na njezin dio, što sve spada u obvezu uzdržavanja (npr. plaćanje novčanog iznosa primatelju i pomoć u kućanskim

poslovima, plaćanje režija, održavanje imovine i popravci), moguće buduće potrebe primatelja uzdržavanja (npr. smještaj u domu za starije) ili moguća dužnost sudjelovanja primatelja uzdržavanja s vlastitim prihodom u obvezi uzdržavanja (npr. korištenje mirovine).

SUH se zalaže za ukidanje ugovora o dosmrtnom uzdržavanju i za detaljnije uređenje ugovora o doživotnom uzdržavanju na način da se tom ugovoru mora priložiti socijalna anamneza centra za socijalnu skrb, kao i da se zabrani davatelju uzdržavanja da ima tri ili više sklopljenih ugovora te da se vodi registar sklopljenih ugovora pri upravnom odjelu lokalne samouprave ili centru za socijalnu skrb na čijem području živi primatelj uzdržavanja.

Također, davatelj uzdržavanja trebao bi se obvezati ovlaštenoj osobi na predaju potvrde o nekažnjavanju za kaznena djela protiv života i tijela ili protiv državne ili privatne imovine i da se sporovi vezani uz raskid ugovora smatraju hitnim, uz obvezu donošenja presude u roku od šest mjeseci od podnošenja tužbe za raskid Ugovora. Jer, u protivnome nitko neće dočekati presudu.

😊 **S davateljem uzdržavanja želim raskinuti ugovor o doživotnom uzdržavanju. Zanima me zahtijeva li se nekakav poseban oblik raskida ugovora?**

Za sporazumni raskid ugovora nije propisan poseban oblik, tj. raskid ugovora ne mora biti ovjeren od strane suca ili javnog bilježnika. U slučaju da davatelj uzdržavanja ne ispunjava svoje obveze prema ugovoru, a ne želi sporazumno raskinuti ugovor, primatelj uzdržavanja morat će zatražiti raskid ugovora sudskim putem.

😊 **Ako sklopim ugovor o doživotnom uzdržavanju sa svojim susjedom i ostavim mu stan, hoće li moj sin koji se ne skrbi o meni moći pobijati taj ugovor?**

Sin neće moći pobijati ugovor, jer ugovor o doživotnom uzdržavanju isključuje nužne nasljednike iz nasljedstva. Pazite da u ugovoru navedete točno koju imovinu ostavljate davatelju uzdržavanja.

😊 **Dvoumim se da li da sklopim ugovor o doživotnom uzdržavanju sa svojom nećakinjom koja mi ponekad pomaže ili da joj imovinu ostavim putem oporuke?**

Potpisete li ugovor o doživotnom uzdržavanju Vaša nećakinja će se morati i službeno skrbiti o Vama, što je za vas bolja opcija. Bitno je da u ugovoru navedete sve obveze nećakinje.

Vinske krstitke u Sanoboru!

SUH-ovci Kraša Martinje su proveli na jednodnevnom izletu u Sanoboru, kako ga Samoborci nazivaju. Za organizaciju izleta pobrinula se predsjednica podružnice SUH-a Samobor Vlatka Novosel, koja je pun autobus umirovljenika dočekala s osmijehom na licu. Penzići su najprije uz stručno vodstvo patera Lucija Jageca posjetili Franjevačku crkvu Marijinog uznesenja koja se smatra najstarijim i najznačajnijim kulturno-povijesnim spomenikom na širem području zagrebačke biskupije.

Zatim su se uputili u Samoborski mu-

zej, gdje ih je kustosica upoznala s poviješću grada kojega su posjećivali i pjesnici, slikari, kipari i skladatelji. Posjetili su i kolekcionara Jožu Horvata, koji već 40 godina sakuplja satove, medalje i razglednice. Nakon šetnje gradom zastali su na glavnom trgu popiti kavicu i zasladili se nadaleko poznatim samoborskim kremšnitama.

Ručak su proveli kušajući delicije u restoranu „Gradna“, koji nosi naziv po rijeci Gradni, koja teče kroz Samobor. Nakon finog i obilnog ručka, stigli su SUH-ovci iz Samobora i Sveti Martin koji je na tradici-

onalan način krstio mlado vino. Uz glazbu i ples nastavili su druženje sa simpatičnim i veselim domaćinima. Nazdravili su jedni drugima, ali su pili iz čaša, a ne „z lonci“, kako je opjevano u poznatoj samoborskoj pjesmi.

Branka Tomašić Vilfan

VELIKA GORICA Kad Aurora zasvira

Sindikalna podružnica umirovljenika Velike Gorice organizirala je proslavu Martinja 11. studenog 2019. za svoje članove u restoranu Štefova klijet u Gornjoj Dubravi u Međimurju. Zbog velikog interesa organiziran je veći autobus pa se tako do Međimurja zaputilo čak 60 umirovljenika. A u restoranu velikogorički umirovljenici imali su, kako kažu, totalni paket. Glazbeni bend Aurora zabavljao je prisutne zabavnim pjesmama, šlagerima, a hranu i piće imali su u neograničenim količinama.

Vrhunac zabave bilo je krštenje mošta od strane vinskog biskupa, što je izazvalo erupciju oduševljenja naših penzića. Svi su oprobali kršteno vino i bili su jako zadovoljni kvalitetom. Unatoč proslavi na kojoj su, kažu, svi bili malo veseli, nitko nije pretjerao s alkoholom. Kad se sve zbroji, proveli su jedno prekrasno popodne te su se navečer sretni i zadovoljni vratili kući. Šoferi su, naravno, bili u apstinenciji.

Stjepan Miloba

SPLIT Pozdrav iz oaze mira

Članovi SUH-ove podružnice Split bili su vrlo aktivni tijekom studenog 2019. godine. Tako je grupa od 50 članova 10. studenog 2019. posjetila poznati benkovački sajam, najveći stočni sajam u Hrvatskoj, koji se održava dulje od 100 godina. Sajam se proteže na šest hektara zemljišta, kamenjara i borove šume. Na povratku su SUH-ovci posjetili Biograd na moru, nekad krunidbeni grad hrvatskih kraljeva.

Već tradicionalno, svakog mjeseca oko 100 članova zabavljalo se u resto-

ranu Bolero 13. studenog. Uz večeru, glazbu, ples i ugodno druženje članovi su svojim kućama stigli duboko u noć.

A od 23. studenog do 3. prosinca 2019. grupa od 54 člana posjetila je ZTC Banju Vrućicu u BiH, omiljenu destinaciju za odmor i rehabilitaciju. Banja Vrućica predstavlja oazu mira, zdravlja i ljepote te je idealno mjesto za članove SUH-a, koji tamo uz kupanje obavljaju i terapije te uživaju u ugodnim šetnjama po obroncima planine Borja. Tijekom desetodnevnog boravka članovi su po-

sjetili i obližnje etno selo Usora koje ih je zadivilo svojom ljepotom.

Asja Tomin

PODSLJEME Lijepa martinjska večer

Kao i prethodnih godina dvorana društvenog doma u Bidrovcu 11. studenog 2019. bila je premala da primi sve željne dobre zabave, finih delicija i martinjskog veselja. Kako i ne bi kada su se tu nizali prelijepi sljedovi jedan za drugim. Odmah po dolasku srdačni domaćini ponudili su goste pićem dobrodošlice i poželjeli im ugodnu i veselu Martinjsku noć.

Za zagrijavanje, uz glazbu uživo, odmah se krenulo pjesmom i plesom. Potom je slijedio nastup dramske družine koja je izvela veseli prigodni martinjski skeč i neizostavnu martinjsku „špelan-

ciju“ krštenja mošta, da bi potom svi zajedno zapjevali niz vinskih napjeva poput „Nikom nije lepše, neg je nam“, „Išel budem v kleticu“, „Vužgi, vužgi, vužgi ga Blaž“ i tako u nedogled.

Predsjednik podružnice poželio je svima koji u studenom slave imendane i rođendane puno sreće i zdravlja, a domaćice su slavljenicima podijelile prigodne darove te sve prisutne poslužile besplatnom večerom i kolačima. S veselim pjesmama, veseljem i plesom slavlje se protegnulo do duboko u noć.

Ivan Ročić

UMAG Kod grofa Drakule

aktivnosti

Podružnica SUH-a Umag organizirala je izlet u Rumunjsku. Prvi grad kojeg su posjetili bio je Temišvar, kojeg s razlogom krasi epitet malog Beča. Zanimljivo, ovaj grad prvi je u svijetu imao tramvaj s konjskom zapregom, a također je imao i prvu javnu rasvjetu u kontinentalnoj Europi. Uslijedio je posjet gradu Sibiu gdje se nalazi poznati Most laži, na kojemu prema legendi lažovi odmah umru. Međutim, umaški penzići su ga hrabro prešli i ostali živi te dokazali da nisu lažovi.

Sljedeća stanica bio je grad Sigishoaru, čiji je stari dio grada pod zaštitom UNESCO-a i pun je sačuvanih značajnih starina, od kule sa satom, srednjovjekovne palače i crkve, a zanimljivo je da je riječ o gradu gdje je rođen Vlad Tepeš, poznat kao Dra-

kula. Sljedećeg dana posjećen je Brašov poznat po svojoj „Crnoj crkvi“ i najužoj ulici, a u mjestu Bran posjetili su poznati dvorac grofa Drakule s kojeg puca prekrasan pogled na okolni krajolik.

U gradu Sinaiu posjetili su manastir iz 17. stoljeća te razgledali prekrasni dvorac Peleš, koji je bio rezidencija rumunjskih kraljeva, a danas je Nacionalni muzej. Končno odredište bio je glavni grad Bukurešt gdje je poseban dojam na sve izletnike ostavio posjet ogromnoj palači Parlamenta. Sve što su vidjeli bilo je veličanstveno, od uređenosti, veličine odaja, hodnika, namještaja, lusteri i tepiha. Prošetali su se i bulevarom jedinstva i dugačkom avenijom te razgledali poznate fontane koje impresioniraju glazbom i bojama, naročito nave-

čer. Na kraju su se svi sretno vratili svojim domovima, puni iznenađujuće lijepih dojmova, umorni, ali zadovoljni i sretni.

Marija Pertot

VRGORAC Borba protiv samoće

Vrgorački SUH-ovci su od lipnja 2018. do lipnja 2019. organizirali tri izleta u inozemstvo, i to u Veronu-Padovu-Veneciju, zatim Budimpeštu-Vukovar te Herceg Novi, Tivat, Budvu i u tom su razdoblju dobili 50 novih članova. Dvaput su proslavili Dan žena,

priredivali uskrsne i božićne domjenke, sudjelovali na proslavi praznika rada, danima dalmatinskog pršuta i vina, a i ove, 2019. godine, 50 članova boravilo je na desetodnevnoj rehabilitaciji u toplićama Banja Vrućica.

Svrha svih njihovih aktivnosti, ističu

Vrgorčani, je ugodno druženje, što je važno u starijim godinama, jer da nisu osnovali podružnicu SUH-a mnogi od njih bi bili sami. Zbog toga pozivaju sve starije osobe iz vrgoračkog kraja da se uključe u rad podružnice. Svakog četvrtka u 16:00 sati čekaju ih otvorena vrata u prostorijama SUH-a na Trgu hrvatskih branitelja 1.

Petar Grbavac

KONAVLE

Nezaboravna tura kroz tri zemlje

SUH-ova podružnica Konavle organizirala je za svojih pedesetak članova šestodnevno turističko putovanje u Albaniju, Grčku i Makedoniju. U ponedjeljak 4. studenog 2019. otputovali su autobusom iz Cavtata i Grude do albanskog ljetovališta Sarande. Put ih je drugi dan vodio preko grčkog grada Ioannine smještenog na istoimenom jezeru do fascinantnog lokaliteta Meteore, skupine manastira sagrađenih na vrhovima visokih pješćanih stijena.

Trećeg dana se otputovalo u Solun, milijunski grad poznat po svojim brojnim bizantskim crkvama, a još poznatiji kao atraktivni šoping centar. Sljedeća dva dana su bila rezervirana za mali predah na prekrasnom makedonskom Ohridu, gdje se nisu zaboravili ni ohridski biseri, ali ni bogata makedonska tržnica kočanske riže, strumičkih paprika i graha tetovca. Šestog dana, u subotu 9. studenog vožnjom preko Elbasana, Tirane i Ulcinja, puna dojмова sa ovoga putovanja, skupina se sretno vratila u svoje Konavle.

Ante Mandić

TROGIR

Ponosna obljetnica i nagrada

Povodom dana grada Trogira koji se slavi 14. studenog na blagdan sv. Ivana Trogirskog, dodijeljene su godišnje nagrade grada. Medalju grada Trogira dobila je SUH podružnica Trogir, a nagradu je u ime podružnice preuzeo predsjednik Ivan Bakica Đildo. Ove godine SUH podružnica Trogir s ponosom obilježava 22. obljetnicu svog osnutka i uspješnog djelovanja te 20 godina suradnje i prijateljstva s umirovljenicima grada Porto Sant'Elpidio iz Italije.

SUH podružnica Trogir okuplja umirovljenike Grada Trogira, općina Okrug, Seget i Marina, organizira njihova druženja, kulturno-umjetničke aktivnosti, sportske susrete i rekreaciju, izlete, zabave i zdravstvene aktivnosti. U svom djelovanju poduzimali su niz inicijativa koje su bile zapažene u javnosti i od izuzetne koristi za umirovljeničku populaciju. Treba istaknuti Pohvalu SUH-a za aktivno sudioništvo u djelovanju, predan rad i postizanje zapaženih rezultata u obavljanju sindikalnih zadaća te plaketu Sindikata umirovljenika Italije SPI-CGIL-Fermo u obrani prava, zajedništva i životnih uvjeta starijih osoba u kontekstu slobodne i solidarne Europe.

Tonči Barada

Masiraj svoga prijatelja

UAmerici postoji znanstveni institut koji istražuje učinke dodira (Touch Research Institute). Jedno od područja istraživanja su i prijevremeno rođene bebe. Redovna nježna masaža njihovog tijela, stimulacija dodirnom, može biti pitanje života ili smrti. Bebe nedonoščad koje se tako tretira brže se razvijaju, brže dobivaju na težini, življe su i bolje reagiraju, nego bebe koje se nije masiralo. One su rjeđe doživljavale epizode zaustavljenog disanja, što je rizični faktor za sindrom iznenadne "smrti u dječjem krevetiću".

Učinak čak i onog svakodnevnog, slučajnog dodira utvrđen je u nekoliko ispitivanja. Takvo jedno istraživanje, na primjer, pokazalo je da su konobarice, koje su prilikom vraćanja novca dodirnule ruku ili rame gosta, dobile veću napojnicu nego one koje to nisu činile. Ne treba se čuditi što se političari često guraju među masu ljudi, dodiruju ih i rukuju se s njima - oni znaju da će im se to isplatiti na dan izbora.

U zadnja dva desetljeća masaža je ponovo dobila na svojoj važnosti i popularnosti. Svake godine milijuni posjete salone za masažu. Znanost potvrđuje ono što mi znamo po osjećaju, a to je da je masaža lijek. Masaža može imati pozitivne učinke na stanja, kao što su grčevi u trbuhu, hiperaktivnost, dijabetes, migrena. Ona može pomoći astmatičarima da lakše dišu, autističnoj djeci da poboljšaju svoju koncentraciju itd.

Za bolje raspoloženje

Koža je najveći ljudski organ, koji sadrži milijune receptora - osam tisuća samo na jednoj jagodici prsta - koji putem živaca šalje poruke u kičmenu moždinu i dalje u mozak. Jednostavan dodir - ruka na ramenu ili oko pasa - može smanjiti ritam srčanih otkucaja i sniziti tlak. Čak i ljudi u dubokoj komi mogu pokazati promjene u srčanom ritmu kada ih se drži za ruke.

Pokazalo se da pozitivni, nježni dodir, stimulira stvaranje endorfina - tjelesnog prirodnog hormona koji smanjuje osjećaj boli i povećava raspoloženje. To može objasniti zašto majčin zagrljaj može doslovce "poboljšati situaciju" kada dijete, recimo, oguli kožu koljena.

Prema istraživanju Touch Research instituta, masaža pojačava obrambenu, imunološku funkciju čak i u HIV pozitivnim pacijentima i snižava razine stres hormona u organizmu. Ta-

kođer, prijevremeno rođene bebe, koje su bile masirane, bile su otpuštane iz bolnice šest do sedam dana prije nego što je bio prosjek otpuštanja.

Amerikanci – netaktilno društvo

Antropolozi znaju da postoje jaka i slaba taktilna društva što je jedno od kulturoloških karakteristika. Tako, na primjer, antropolozi smatraju da su Amerikanci netaktilno društvo. U usporedbi s većinom drugih kultura, Amerikancima je dodir uvredljiv. Kada je psiholog Sidney Jourard promatrao učestalost slučajnih dodira među parovima u kafićima u raznim krajevima svijeta, našao je da je najveća učestalost u Portoriku (180 puta tokom jednog sata).

Jedna od najmanjih učestalosti je bila u Floridi (dva puta na sat). Istraživanja su otkrila da, primjerice, francuski roditelji i njihova djeca dodiruju jedni druge tri puta češće nego to čine Amerikanci. Istraživači izjavljaju da onda "Nije čudno što su francuska djeca manje agresivna, jer to sigurno ima utjecaja i na njihov razvoj i emocionalno blagostanje", kaže Jourard.

Dodir je naš najprisniji i najsnažniji oblik komunikacije. On je prvi osjećaj koji se razvija u ljudi, a može biti i zadnji koji nestaje.

dr. Ivo Belan

SPAS ZA ZABORAVLJIVE

Lijekovi koji ti svjetlucaju

Kineski dizajner Chung-Yen Chang izumio je vrlo koristan uređaj PillPad koji zaboravljivim starcima pomaže u pravovremenom izboru lijekova. Uređaj radi na način da se lijekovi stave u posudice u različita kućišta uređaja koji je nalik na pladanj. Kad je vrijeme za uzimanje određenog lijeka, upali se lampica točno na kućištu pojedinog lijeka.

Uređaj je također spojen na aplikaciju na mobitelu koja prati situaciju s doziranjem te obavještava bližnje ili po potrebi liječnike o uzimanju lijekova od strane pacijenta. Izumitelj Chang je kazao kako je riječ o suvremenoj tehnologiji koja starijim pojedincima pruža osjećaj neovisnosti koju žele, a istodobno pruža duševni mir njihovim obiteljima.

SPRJEČAVANJE LOMOVA

Zračni jastuci za kukove

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije svake godine od posljedica pada umre 646.000 osoba te su padovi drugi vodeći uzrok slučajnih ili nenamjernih smrtnih ozljeda diljem svijeta. Većinu onih koji dožive fatalne padove čine osobe starije od 65 godina. Zato je tvrtka Active Protective izumila poseban pojas, nazvavši ga Tango, a koji za cilj ima sprječavanje loma kukova.

Pojas ima ugrađenu tehnologiju koja vrlo precizno detektira pad osobe te automatski otvara zračne jastuke oko kukova koji ublažavaju pad i tako sprječavaju neželjene posljedice. Također, tehnologija u pojasu putem WiFi-ja odmah obavještava bližnje da se dogodio pad.

Radost druženja u prosincu

U posljednje vrijeme razgovaram s prijateljima o posljednjem mjesecu u godini kao o radosnom mjesecu u kojem se pripremamo za najradosniji praznik kršćanske vjere. Rođenje spasitelja Isusa Krista koji obećava raj na zemlji i vječni život na nebu.

Radujemo se kraju godine koja je bila svakakva. I laka i teška i vesela i tužna, uspješna na poslovnom planu, ali neuspješna na emocionalnom ili obrnuto. Bila je, zaključujemo na kraju, kao i svaka druga koju smo proživjeli.

Sada znamo kako ćemo sljedeću godinu organizirati drugačije. Osvijestili smo svoje pogreške i zaključili da ih sljedeće godine neće biti. Sretnemo tako prijatelja s kojim smo se ranije družili mnogo više. Zanimarili smo mnoga druženja pa čak i pozvati prijatelje na malu kućnu „zabavu“ povodom svog rođendana. Uopće nismo obilježili taj dan. Tako razmišljamo i najednom se javi želja da se to ne ponovi sljedeće godine. No, sjetili smo se da ove godine nismo pozivali k sebi ni na ranije tradicionalna obiteljska i prijateljska okupljanja. Zapustili smo pomalo i redovno spremati svoj stan. Ta zašto bismo ga glancali kad nam nitko ionako ne dolazi. Zar su doista ljudi postali tako nedruštveni?

U tom razmišljanju sretnem prijateljicu. Ispričam joj nakon kratkog razgovora da ne znam što da pišem u ovom broju našeg glasila. Ona mi predloži da pišem upravo o problemu zašto smo prestali organizirati male društvene razgovore u vlastitom domu i zašto sve manje pozivamo prijatelje u goste. Naravno da smo odmah utvrdile da je to zbog vlastite komocije, da nam se ne da spremati

stan svakoga dana, da krevet ne moramo uredno spremati nakon ustajanja, da mi možemo pojesti „nezdravi obrok“ i tome slično.

Radi li se to samo zbog neke vrste umora ili odustajemo od sebe? U tom sam trenutku shvatila ozbiljnost problema pa želim to i s vama podijeliti. Mislim da je to problem prezasićenosti nekim aktivnostima. Aktivnosti nam krađu vrijeme. Sada smo sporiji jer smo stariji. Ne smijemo odustajati od druženja s prijateljima, ali niti pretjerano prihvaćati obveze koje nas umaraju, koje oduzimaju previše vremena ili su fizički preteške za našu dob, što se često događa zbog pomaganja u obitelji, npr. zbog brige o starijem članu ili unuku.

Ali najvažniji smo razlog mi. Moramo sebi prilagoditi upravo vrijeme, dovoljno vremena za druženje sa svojom generacijom. Najbolje je druženje u malom krugu dugogodišnjih prijatelja i prijateljica u poznatom, ugodnom ambijentu vlastitog doma. Sada je vrijeme da spremite svoj stan, i krevet dakako (prije svega zbog sebe, ne zbog prijatelja) i pozovete prijatelje u goste. Obnovite stara prijateljstva, bit ćete ugodno iznenađeni kako ćete se dobro ili bolje, a možda i najbolje osjećati.

Naime, staro će vam društvo prije svega oživjeti sjećanje na neka ponekad i prilično daleka vremena. Ponijet će vas neki osjećaji koje gotovo da ste zaboravili, a bili su dio vas, a sada vam znače čak i više. Možda su i vaši prijatelji priželjkivali upravo ovakva druženja i možda su se bojali da neće uspjeti. Ohrabrite se i krenite, pozovite društvo na adventsko okupljanje u vašem domu i krevet svakako pospremite.

Ovo je vrijeme kad možemo činiti mnogo stvari za one koji su drugačiji od nas. Danas sam na televiziji vidjela spot Crvenog križa koji je napravio velik letak i predložio mnogo sitnih „darova“, kao što su npr. poziv susjedu na kavu, pomoć bolesnom prilikom odlaska liječniku i sl. Sve su to sitni darovi za onoga koji daruje, a veliki za onoga kome su darovani. Vrijednost dara ovisi o onome što je neko me od životne važnosti u određenom trenutku. To je nešto što nema cijenu.

Svakako dio praznika provedite s obitelji, djecom, unucima, roditeljima ako su živi, širom obitelji, a dio svakako sa svojim društvom pa makar samo s jednom prijateljicom ili prijateljem. To prije svega vrijedi za doček

„Obnovite stara prijateljstva, bit ćete ugodno iznenađeni kako ćete se dobro ili bolje, a možda i najbolje osjećati“

Nove godine kada je „luda noć“ i sam čovjek se često osjeća još osamljenije.

Svakako organizirajte jedno obiteljsko ili prijateljsko okupljanje u svom domu. Porast ćete u svojim, ali i u njihovim očima. I ne zaboravite napraviti uredno krevet – poslat ću vam inspekciju!

Sretna nam još jedna godina više! Stariji smo! Mudriji? Možda da, a možda da ne!

Piše: Biserka Budigam,
psihologinja

Odgovara:
Davor Šmuljić
dipl. pravnik

Napišite novu oporuku

Pitanje: Oporučno sam ostavila imovinu jednoj osobi, uz usmeni dogovor da mi mjesečno za troškove mojih režija doznačava 1.000 kn. U međuvremenu je došlo do određenih nesporazuma između mene i navedene osobe, tako da bih rado oporuku opozvala i istodobno vratila do sada primljene novčane iznose. Napominjem da se oporuka nalazi kod te osobe pa ne znam kako postupiti. Molim za savjet. (M.P., Požega).

Odgovor: Vi možete uvijek opozvati oporuku u cijelosti ili djelomično očitovanjem danim u bilo kojem obliku u kojem se po zakonu oporuka može napraviti. Ukoliko je navedena oporuka napravljena vlastoručno možete ju opozvati na način da se načini nova vlastoručna oporuka i datira s datumom sastavljanja. Vezano uz povrat do sada primljenih financijskih iznosa, predlažemo da refundiranje pokušate sporazumno dogovoriti s osobom kod koje je vaša prva oporuka. Ukoliko je vaša međusobna komunikacija otežana, možete za do sada primljene novčane iznose otvoriti sudski (javno-bilježnički) polog, tj. isti novčani iznos položiti (deponirati) kod suda (javnog bilježnika) te o istome obavijestiti navedenu osobu radi preuzimanja navedenog novčanog iznosa. Postoji i mogućnost da osobu obavijestite o tome da ste sačinili novu oporuku, te pričekate da Vam podnese zahtjev za povrat novca, a što ćete Vi rado učiniti.

Izgubili se podaci za mirovinu

Pitanje: Radio sam kod poslodavca nad kojim je otvoren stečajni postupak te se ne mogu pribaviti podaci iz matične evidencije o plaći za razdoblje od 1. siječnja 1980. do 31. prosinca 1980. Kako da pribavim navedene podatke za odlazak u mirovinu. (H.Š., Zagreb)

Odgovor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje obvezno vodi matičnu evidenciju u koju se između ostaloga unose i podaci o obveznicima doprinosa za mirovinsko osiguranje. Poslodavac (kao obveznik doprinosa) dužan je Zavodu radi utvrđivanja točnosti podataka i činjenica o kojima zavise prava iz mirovinskog osiguranja omogućiti provjeru poslovnih knjiga, financijske dokumentacije i drugih evidencija. Kontrolu navedenih podataka obavlja područna ustrojstvena jedinica Zavoda. U Vašem slučaju obveznik uplate doprinosa više ne postoji te nema pravnog sljednika, tj. stečajni postupak je okončan likvidacijom društva. Okončanjem stečajnog postupka stečajni upravitelj je dužan pohraniti cjelokupnu dokumentaciju društva Državnom arhivu te Vam preostaje jedino da

osobno pokušate pribaviti navedene podatke u arhivu. Ukoliko Vam se mirovina utvrdi bez tih podataka, a Vi uspijete pribaviti platne podatke za navedenu godinu, možete podnijeti zahtjev za ponovno određivanje mirovine HZMO-u.

Zdravstvena zaštita u drugoj državi

Pitanje: Molim da mi odgovorite pod kojim se uvjetima stječe pravo na zdravstvenu zaštitu za vrijeme privremenog boravka na području druge članice EU? (S.K., Slavonski Brod)

Odgovor: Da bi ostvarili pravo na zdravstvenu zaštitu za vrijeme privremenog boravka na području druge članice EU potrebno je da ste osigurana osoba u obveznom zdravstvenom osiguranju matične države i da ste imatelj Europske kartice zdravstvenog osiguranja (EKZO). Potrebno je da podnesete regionalnom uredu, odnosno područnoj službi HZZO-a prema mjestu prebivališta, zahtjev za izdavanje EKZO koja će Vam se u pravilu izdati u roku od 8 (osam) dana. EKZO se izdaje besplatno, u pravilu na razdoblje od 3 godine kao zasebna iskaznica čiji su sadržaj i oblik propisani. Ukoliko izgubite EKZO isto ste obvezni prijaviti najbližem regionalnom uredu, odnosno područnoj službi Zavoda, kao i objaviti u Narodnim novinama. EKZO vam pokriva troškove neodgodive zdravstvene zaštite za koju liječnik zdravstvene ustanove kojoj se obratite u inozemstvu smatra da se ne može odgoditi do planiranog povratka u Republiku Hrvatsku.

Zaštitar na određeno

Pitanje: Umirovljeni sam policijski službenik te sam sa zaštitarskom firmom zaključio ugovor o punom radu na određeno vrijeme radi zamjene privremeno nenažnog radnika. Molim da mi se odgovori kada prestaje navedeni ugovor o radu? (V.V., Zagreb)

Odgovor: Zakonom o radu (N.N. 93/14 – s izmjenama) propisano je da se ugovor o radu na određeno vrijeme može iznimno sklopiti za zasnivanje radnog odnosa čiji je prestanak unaprijed utvrđen rokom, izvršenjem određenog posla ili nastupanjem određenog događaja. Ukupno trajanje svih uzastopnih ugovora o radu sklopljenih na određeno vrijeme, uključujući i prvi ugovor o radu ne smije biti neprekinuto duže od tri godine osim ako je to potrebno zbog zamjene privremeno nenažnog radnika. Iz navedenoga proizlazi da s danom povratka na rad privremeno nenažnog radnika prestaje i ugovor o radu na određeno vrijeme vama kao radniku koji mijenja odsutnog radnika.

Besplatno
pravno
savjetovalište
za članove
Sindikata
umirovljenika
01/46 55 111/244
ili 01/46 15 797

Josip Zedniček, predsjednik Podružnice SUH-a Dubrovnik

Umirovljenici u Gradu žive na rubu egzistencije

Vršitelj dužnosti predsjednika SUH-ove podružnice Dubrovnik, 85-godišnji Josip Zedniček, iz humanističkih razloga postao je član SUH-a. Naime, on se učlanio u dubrovačku podružnicu čim je osnovana, još 1995. godine, i to radi pružanja pomoći siromašnim članovima podružnice, tj. davanja takozvanih „paketa pažnje“, a kasnije i davanjem bonova za kupnju prehrambenih i neprehrambenih artikala. Bile su to godine nakon rata, kada je potrebitih bilo mnogo.

Unatoč godinama Josip je itekako agilan. Na čelu dubrovačke podružnice SUH-a je od 1. rujna 2018. godine. Član je Gradskog odbora HSU-a u Dubrovniku, a u slobodno vrijeme pjeva u zboru „Libertas“. Radni vijek proveo je u Dubrovniku kao sanitarni inspektor, najprije u općini, a zatim kao granični inspektor na plaći Ministarstva zdravlja Republike Hrvatske. Umirovljen je 1992. godine, ali je u istom svojstvu honorarno obavljao poslove sve do 2001. godine.

Podružnica kojoj je na čelu broji 359 članova, a Josip nam je napomenuo kako je nekada imala i više od 1.000. Razlog pada broja članova je smanjenje pružanja humanitarne pomoći kao i refundacije troškova za lijekove, a i s vremenom su mnogi članovi umrli. Kao važne aktivnosti Zedničkova podružnica za svoje članove organizira dva puta godišnje boravak u lječilištu Top-Terre Topusko i dva puta godišnje u lječilištu Biokovka u Makarskoj, koje pohodi velik broj čla-

nova. Osim toga, podružnica organizira uglavnom jednodnevne izlete u bližu i dalju okolicu u Hrvatskoj, ali i u BiH te Crnu Goru.

Osim članarina, podružnica ponešto novca dobije od grada Dubrovnika te od donacija pa onda taj novac preusmjeravaju onima koji imaju mirovine niže od 2.000 kuna, a plan je da se pružanje pomoći proširi u budućnosti i za one članove koji primaju do 2.500 kuna mirovine.

Inače, Josip ima suprugu Mariju i dva sina, Jakova i Miha, unuke Anu, Ivanu, Đivu i Karla te praunuke Luciju i Miju. Stariji sin Jakov je sanitarni inženjer, a Miho je pomorac. Stariji unuk Đivo završio je pomorski fakultet i plovi na kruzerima, a mlađi Karlo pohađa srednju školu. Unuka Ana pak završava učiteljski fakultet.

Na pitanje kako živi, Josip nam je kazao da od mirovine koju imaju on i supruga žive skromno, ali podmiruju sve obveze. Što se pak članova podružnice tiče, od njih 359, mirovinu manju od 2.000 kuna prima njih 76, dok većina ima mirovine u rasponu od 2.000 do 3.000 kuna, a samo rijetki preko tog iznosa.

„Iz iznesenog proizlazi da većina naših članova živi na rubu egzistencije, odnosno ispod hrvatske linije siromaštva koja iznosi 2.485 kuna. Jedan dio umirovljenika preko ljetnih mjeseci ipak napuni kućni budžet, jer iznajmljuju sobe turistima te tako lakše preživljavaju“, kazao nam je Josip.

Dodao je da mu se umirovljenici u zadnje vrijeme najčešće obraćaju s pita-

njima o besplatnom dopunskom zdravstvenom osiguranju, budući da su zadnjim povećanjima mirovine izgubili na njega pravo, te pozdravlja što se naš SUH bori za povećanje cenzusa.

Također, umirovljenici se često žale na liste čekanja u zdravstvenim ustanovama, zbog čega moraju dugo čekati na preglede, a nemaju novca da idu u privatne ordinacije, zbog čega pati njihovo zdravlje. Dio umirovljenika je suočen s pitanjem smještaja u domove umirovljenika, budući da su kapaciteti domova u Dubrovniku nedovoljni za sve veće potrebe.

Trenutačni položaj umirovljenika u Hrvatskoj je nezadovoljavajući, budući da većina živi na rubu siromaštva, a nema naznaka da će se stanje uskoro poboljšati, mišljenja je Josip, koji ističe da je potrebno izvršiti reformu mirovinskog osiguranja te spriječiti njegovu privatizaciju.

Na pitanje kakvu Hrvatsku sanja je kazao: „Sanjam Hrvatsku u kojoj će svaki njezin građanin pristojno živjeti, osobito umirovljenici tako da neće morati kopati po kontejnerima. Nadam se da će vlast smoci snage da spriječi nedopuštene radnje, koje dovode do osiromašjenja društva u cijelosti.“

Josip je dodao i kako bi se rad Sindikata umirovljenika mogao unaprijediti većim angažiranjem pojedinaca, kako na lokalnoj tako i na državnoj razini, no za to su, kaže, potrebna sredstva kojih nema, i više dobre volje i zajedništva.

Igor Knežević

„Sanjam Hrvatsku u kojoj će svaki njezin građanin pristojno živjeti, osobito umirovljenici tako da neće morati kopati po kontejnerima“

**SRETAN BOŽIĆ
I NOVA 2020. GODINA**

BANJA VRUĆICA
Zdravstveno turistički centar a.d.

PROGRAM ZA UMIROVLJENIKE U SURADNJI SA SINDIKATOM UMIROVLJENIKA HRVATSKE

ARANŽMAN UKLJUČUJE:

- *hotelski smještaj i prehrana
- *specijalistički pregled
- *tri fizikalne procedure
(osim masaža, lasera i akupunkture)
- *kupanje u termomineralnoj vodi
(u kadi ili bazenu)
- *otpusno pismo

CIJENA:

- *I mjesec 1600 Kn
- *II i XII mjesec 1625 Kn
- *III mjesec 1750 Kn
- *IV i XI mjesec 1850 Kn
- *V i X mjesec 1925 Kn

SMJEŠTAJ: 1/2 i 1/3 sobe
Dužina trajanja programa:
10 DANA

Čestit Božić i sretna Nova godina!

Želimo Vam mnogo zdravlja, sreće i veselja!
Sve najbolje žele Vam svi zaposlenici u ZTC "Banja Vrućica" Teslić.

Informacije i rezervacije

Tel: 00387 53 410 030, Fax: 00387 53 431 361 E-mail: repcija@banja-vrucica.com, Web: www.banja-vrucica.com

Sretan Božić i uspješna Nova 2020. godina

*Svim umirovljenicama i umirovljenicima
i njihovim bližnjima,
u ime Istarske županije i svoje osobno,
želim čestit i blagoslovljen Božić
te obilje zdravlja, radosti i uspjeha u Novoj 2020.!*

ZAMJENIK ŽUPANA KOJI OBNAŠA DUŽNOST ŽUPANA

Fabrizio Radin

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Fabrizio Radin', written in a cursive style.

ISTARSKA
ŽUPANIJA

REGIONE
ISTRIANA

**ČESTIT BOŽIČ
&
SRETNNA
NOVA GODINA**

Program za penzionere/umirovljenike

ARANŽMAN UKLJUČUJE:

- **ljekarski pregled**
- **kontrolni ljekarski pregled po potrebi**
- **četiri (4) terapije po preporuci lekara (osim manuelne masaže i individualnih vježbi)**
- **korištenje bazena, uz prethodnu saglasnost ordinirajućeg lekara**
- **vođenje medicinske dokumentacije (karton i otpusno pismo)**
- **pansion (smještaj u 1/2 i/ili 1/3 sobama, tri obroka dnevno)**

CIJENE PROGRAMA:

01.10.2019. - 30.11.2019. - 52,00 KM (198,00 kn)
01.12.2019. - 28.02.2020. - 45,00 KM (171,00 kn)
01.03.2020. - 31.05.2020. - 52,00 KM (198,00 kn)
01.06.2020. - 30.09.2020. - 58,00 KM (220,00 kn)

DOPLATE ZA 1/1 SOBU:

01.10.2019. - 31.10.2019. - 25,00 KM (95,00 kn)
01.11.2019. - 31.03.2020. - 20,00 KM (76,00 kn)
01.04.2020. - 30.06.2020. - 25,00 KM (95,00 kn)
01.07.2020. - 30.09.2020. - 30,00 KM (114,00 kn)

REUMAL
FOJNICA
Bosna i Hercegovina